24
SEP 8 1954

VIENYBĖ

LXVIII M., 35 N. • 412 BEDFORD AVE., BROOKLYN 11, N. Y. RUGSĖJO (SEPTEMBER) 3 D. • KAINA 10c.

DABAR

Hitleris ir karas
Tos pačios klaidos
Dar dėl pavardžių
Egiptas ir filmas

JUOZAS TYSLIAVA

Štai jau ir 15 metų, kai karo gaisras, prasidėjęs Lenkijos koridoryje, išsiplėtė po visą pasaulį.

Negaliu pamiršti tos pirmosios nemigo nakties prie radijo priimtuvo. Lyg, rodos, kas būtų ėmęs ir užtvenkęs laiko upę...

Bet tai buvo tik pirmomis nerimo dienomis. Antrasis pasaulinis karas, kaip ir kiekvienas karas, buvo tas, kas jis buvo, būtent: karas.

Kai dėl Hitlerio, kuris tą karą pradėjo, tai šių žodžių autorius tada tarp kita, ko pastebėjo:

"Kaizeris Olandijoje kapoja malkas. Hitleriui gal teks bėgti į Lietuvą durpių kasti."

Išskyrus komunistus, susižavėjusius Ribbentropo — Molotovo "krauju cementuota" sutartimi, jau ir tada mažai kas tikėjo nacių pergale.

Nors vokiečiams tada dar sekėsi.

***

Hitleris, kaip ir Napoleonas, ėjo iš pergalės į pergalę.

Po Lenkijos, nepraėjus nė metams laiko, krito Prancūzija, kurios armiją Mussolini laikė "geriausia Europoje".

Įvykiai vystėsi žaibo greitumu, ir atrodė, kad tą 1940 metų vasarą žalsvai pilki Hitlerio legionai turės išlipti Didžiosios Britanijos salose.

Bet šių žodžių autorius, neturėdamas jokių pretenzijų būti pranašu, dar prieš Paryžiaus kritimą, pažymėjo:

"Vokiečiai gerai pradeda, bet blogai baigia".

Būdami geri kareiviai, bet blogi politikai, naciai žlugo kare, kurio laimėjimas, ypač 1940 metų vasarą, buvo jų panosėje.

Naciai, kaip ir prūsai, kartojo tas pačias klaidas.

***

Hitleris, eidamas į Rusiją, sakė nekartosiąs Napoleono klaidų.

Bet jis buvo atsilikęs nuo Napoleono, mažiausia, 100 metų.

Tais laikais, kai nacionalizmas tebuvo vystykluose, Napoleonas, pakeliui į Maskvą, sustoja Vilniuje, susikviečia Lietuvos politikus ir jiems žada atstatyti valstybę...

O kaip elgiasi Hitleris, po 139 metų pakartotjęs Napoleono žygį į rytus?

Ar jis, kaip ir Adomo Mickevičiaus apdainuotas "karo dievaitis, nusileidęs nuo Alpių kalnų, neša tautoms laisvę"?

Ne. Hitleris eina ne laisvinti tautas, bet jas pavergti. Tas pačias tautas, kurias Stalinas buvo paverges.

Kaip Hitleris galėjo laimėti karą!

***

Negalima kaltinti senosios kartos ateivių. Būdami mažai raštingi, arba ir visai neraštingi, jie savo pavardes leisdavo užrašinėti taip, kaip kitataučio ausis nugirsdavo.

Bet niekaip negalima pateisinti kai kurių "rašte mokytų" naujųjų ateivių, kurie, darbdavio patogumui, patys savo pavardes darko.

Tik Vytauto Didžiojo sutartyse su kryžiuočiais taip buvo prievartaujami asmenvardžiai arba vietovardžiai: Schwanta, Scheschuppa, Caloypede...

Bet ir tai galima suprasti, žinant, kad Didžiojo Kunigaikščio laikais Lietuvoje nebuvo nei Jaunių su Jablonskiais ir Būgomis, nei Gerulių su Skardžiais ir Jonikais...

Kunigaikščių Lietuva buvo plati ir turtinga, bet tvarkos jos rašliavoje, deja, nebuvo.

***

Andai turėjome progos matyti labai įdomaus "The Egyptian" filmo premjerą Roxy teatre.

Šį filmą Twentieth Century — Fox susuko pagal suomių rašytojo Mika Waltari novelę, išverstą į daugelį kalbų ir turinčią nepaprasto pasisekimo skaitytojuose.

Senovės Egipto gyvenimas (prieš 33 šimtus metų), kurį Mika Waltari vaizduoja savo novelėje, yra pagristas autentiškais faktais.

Todėl ir šiame 5 milijonus dolerių kaštavusiame filme ta nuostabi Egipto senovė su savo civilizacija, socialine ir politine santvarka, su intrigomis faraono (Akhnaton) rūmuose, pirmą kartą buvo tokia reali.

Kas tik domisi egiptologija, Nilo šalies praeitimi, turėtų pamatyti šį spalvotą ir kupiną efektų filmą.

PRANCŪZIJA ATMETĖ EUROPOS BENDRUOMENĖS GYNYBOS PLANĄ

Smūgis Jungtinių Valstybių politikai Europoje. – Sutarties priešininkai giedojo "Marselietę", o komunistų atstovai – "Internacionalą". – Galas federatyvinės Eu ropos svajonėms?

Prancūzijos parlamento (319 prieš 264 balsus) atmetimas Europos Gynybos Bendruomenės sutarties, leidusios Vakarų Vokietijai ginkluotis ir dalyvauti bendroje Europos armijoje, padarė sprogusios bombos įspūdį Bonnoje, Londone ir Washingtone.

Šis Prancūzijos parlamento žygis laikomas smūgiu NATO, kuris buvo numatęs tuojau apginkluoti 12 vokiečių divizijų. Tai laikoma nemažesniu smūgiu ir Jungtinių Valstybių politikai Europoje. Washingtonas šia sutartimi buvo manęs padėti Vakarų Europai ne tik kariškai, bet taip pat politiškai ir ekonomiškai.

Europos Gynybos Bendruomenės sutartis faktiniai buvo pačių prancūzų sumanyta. Jos autorius yra Robert Schuman, buvęs Prancūzijos užsienių reikalų ministeris.

Kaip Prancūzijos parlamento dauguma žiūrėjo į šią sutartį, rodo toks faktas. Vos tik buvo paskelbti balsavimo duomenys, deputatų eilėse kilo furoras. Dauguma parlamento narių atsistojo ir ėmė giedoti "Marselietę", prancūzų tautos himną. Tuo tarpu sutarties šalininkai šaukė "į Maskvą", tuo būdu norėdami parodyti, kad toks sprendimas reiškė tiesioginį Sovietų Sąjungos laimėjimą. Komunistų partijos atstovai, kurie taip pat buvo priešingi šiai sutarčiai, tuojau užtraukė "Internacionalą".

Balsavimo duomenims paaiškėjus, premjeras Mendes-France savo pareiškime spaudai taip pasakė:

"Man gaila, kad mūsų partneriai Briuselyje ir mūsų anglosaksiški sąjungininkai klaidingai galvojo apie tikrąsias parlamento nuotaikas, dėl kurių aš juos iš anksto buvau įspėjęs, pranešdamas beveik tikslius balsavimo duomenis".

Europos Gynybos Bendruomenei buvo priešingas ir 82 metų amžiaus Edouard Herriot, buvęs premjeras ir dabartinis parlamento garbės pirmininkas. Jis pareiškė, kad Europos Gynybos Bendruomenė būtų buvusi Prancūzijos galo pradžia...

Kaip jau sakyta, šis sprendimas padarė labai slegiamčio įspūdžio Bonnoje, Londone ir Washingtone. Vienas žymus sąjungininkų politikas, ne amerikietis, dalyvavęs tame parlamento posėdyje, pareiškė, kad tai esąs galas federatyvinės Europos svajonėms. Be to, jis pridūrė: "Tik pakankamai ilgai gyvendami, mes galėsime už tai atleisti Prancūzijai".

Nėra nė mažiausios abejonės, kad dabar Washingtonas ir Londonas jausis turį laisvas rankas grąžinti Vakarų Vokietijai suverenumo teises. Pažymėtina, kad ir premjeras Mendes-France yra linkęs pritarti šiam sumanymui. Kiek tai liečia Vakarų Vokietijos ginklavimąsi ir jos lygiomis teisėmis dalyvavimą NATO, tai jau kitas klausimas. Prancūzija gali vetuoti Vokietijos priėmimą į NATO.

• Vatikano laikraštis L'Osservatore Romano, rašydamas apie pasaulio bažnyčių atstovų suvažiavimą Evanston, Ill., pastebi: "yra aišku, kad krikščionių vienybės negali būti be Romos katalikų bažnyčios". Taip pat esą aišku, laikraštis rašo, "kad niekas negali būti kartu su Romos katalikų bažnyčia, nepriėmęs jos tikėjimo, jos kulto, jos hierarchijos." Pasaulinę Tarybą sudaro įvairios protestantų bažnytinės grupės.

Taip atrodo su Mau Mau kovojantis britų karys Afrikoje.

HURAGANAS PALIETĖ IR LENKTAIČIO SPAUSTUVĘ

Praeitą pirmadienio naktį kilęs uraganas su lietum siautė New Yorko, New Jersey ir Naujosios Anglijos valstybėse, padarydamas milijonus dolerių nuostolio. Sugriauta daug namų. Audros metu Bostone žuvo 16 žmonių. Uragano metu taip pat labai skaudžiai nukentėjo Jono Lenktaičio spaustuvė (Patria) Stamforde. Savininkas, grįžęs iš New Yorko, rado visas mašinas vandeny. Vanduo sunaikino ir turimas popieriaus atsargas. Kiti Stamfordo miesto gyventojai taip pat nukentėjo.

• Indusų delegacija, susidedanti iš 26 profesorių ir studentų, šią savaitę apleidžia New Delhi ir vyksta į Sovietų Sąjungą vieno mėnesio vizitui.

• Irano šachas pasirašė sutartį, pagal kurią aštuonios užsienio firmos turės atstatyti tris metu neveikusią alyvos pramonę.

KAIP BUS SU KOMUNISTŲ PARTIJA

Tai klausimas, kuris, prezidentui Eisenhoweriui pasirašius Kongreso priimtą įstatymą, šiandien kiekvienam įdomus. Šis klausimas nemažiau rūpi ir patiems komunistams.

Teisingumo Departamento pareigūnas William F. Tompkins šiomis dienomis taip pareiškė:

"Dar per anksti duoti kategoriškus atsakymus. Kai kurie atsakymai bus galima duoti tik po to, kai Aukščiausias Teismas tars savo žodį. Bet mes, kovodami su komunizmu, naudosimės šiuo įstatymu, kaip galėdami".

Teisingumo Departamento sluogsniuose manoma, kad ateinančių metų sausio mėnesį susirinkusiam Kongresui gali tekti šį įstatymą peržiūrėti ir galbūt papildyti.

Amerikos komunistų partijos vadovybė mėgina įrodyti, kad šis įstatymas nesuderinamas su konstitucijos dėsniais.

Asmenys, kurie šiais klausimais domisi, kreipėsi į Teisingumo Departamentą, taip pat norėdami sužinoti, koks dabar bus komunistų partijos organo Daily Worker "statusas". Į tai irgi negauta aiškaus atsakymo.

Ar "subsidijomis iš Maskvos" leidžiamas laikraštis gali naudotis Amerikos pašto antrosios klasės teisėmis, tai vėl klausimas, į kurį pašto įstaiga iki šiol negalėjo duoti patenkinamo atsakymo.

Ar šis įstatymas palies ir kitomis kalbomis, pavyzdžiui lietuvių, leidžiamus komunistų laikraščius? Ir į šį klausimą kada nors bus atsakyta. Bet kada, niekas nežino.

• Neramumai Moroke, atrodo, nesibaigia. Šiomis dienomis Casablanca rinkoje sprogo bomba. Vienas asmuo užmuštas ir 20 sužeistų.

• Anglijos kvakerių kviečiami, buvo atvykę Didžiosios Britanijos aplankyti ir "arčiau susipažinti" šeši Sovietų Sąjungos piliečiai, kurių tik vienas kalbėjo angliškai.

• Britų armijos štabas iš Nairobi praneša, kad ketvirtas iš eilės Mau Mau organizacijos "generolas", Mwangi Mtoto, žuvo susidūrime su Kenya britų kariuomenės daliniu.

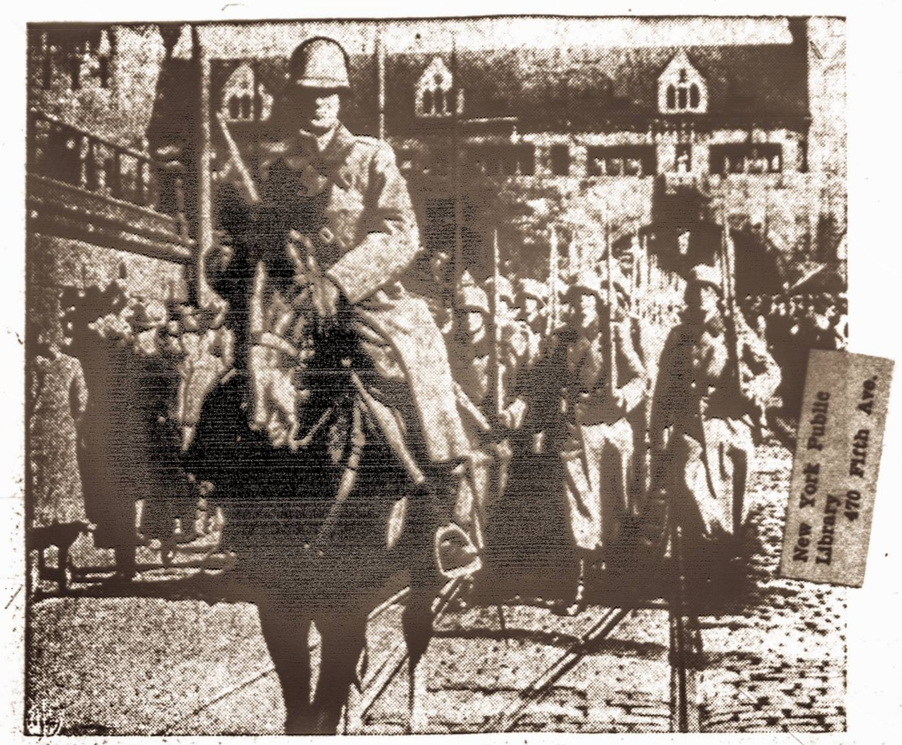

New York Public Library 470 Fifth Ave.

Rugsėjo 1 d. sukako lygiai 15 metų, kai Hitleris, susitaręs su Stalinu, pradėjo antrąjį pasaulinį karą. 1939 m. rugsėjo 1 d. Hitlerio legionai įsiveržė į Lenkiją. Bet faktinai, kaip šiame paveiksle matyti, Hitleris savo avantiūras pradėjo 1936 m. balandžio 7 d., pasiųsdamas kariuomenę į demilitarizuotą Reino kraštą. Paveiksle, vokiečių kariuomenė žygiuoja per Hohenzollerno tiltą ties Koelnu.

'EUROPIEČIAI' DAR KARTĄ TARSIS

Jie mato, kur turi eiti, bet nežino kaip pradėti. – Diskusijos, kokių Prancūzija seniai nėra mačiusi. – Dar kartą bus mėginama Liuksem burge susitikti...

(Vienybės korespondento Europoje)

•

Šiuo momentu Vakarų Europos valstybės panašios į šimtakojį. Jos aiškiai mato kryptį, kur turi eiti, bet nežino kurią kojąpirmiausia turi statyti.

Rašant šias eilutes, Prancūzijos parlamente prasidėjo diskusijos ir šiuo momentu dar niekas nėra tikras, koks sprendimas bus padarytas Europos Gynybos Bendruomenės (European Defense Community, kurią sutrumpintai vadinsime EDC) klausimu.

Prancūzijos parlamente yra 627 atstovai. Iš jų 510 be jokio dvejojimo pasisakys už ar prieš EDC, bet lieka dar 117, kurie neapsisprendę katrai pusei atiduoti savo balsą. Ir kad juos palenktų į vieną ar kitą pusę, kad geriau būtų galima išsiaiškinti, kaip tik dėl to šeštadienį prasidėjo diskusijos, kokių seniai Prancūzija nėra mačiusi.

Prieš EDC pasisako buvęs prancūzų prezidentas Auriolis, buvęs parlamento pirmininkas Herriot, gen. de Gaulle, maršalas Juin, Paryžiaus Grafas socialistas Jules Moch, Soustelle ir, aišku, visi komunistai.

Už EDC stovi buvę vyriausybių pirmininkai: Bidault, Laniel, Pinay, Pleven, Schuman...

Robert Schuman yra laikomas tikru Europos Bendruomenės tėvu. Nes, būdamas užsienio reikalų ministeriu, jis vedė derybas ir pasirašė sutartį. Jis pažįsta EDC bylą nuodugniai ir priešininkams sunku bus jį "sudirbti". Mendes-France draugai manė, kad jis prisijungs prie sutarties modifikacijos, bet prieš pat Briuselio konferenciją Schuman pasmerkė bet kokią modifikaciją ir tai buvo bombos įspūdis.

Antoine Pinay pirmą kartą, pasitraukęs iš vyriausybės pirmininko pareigų, išstos parlamente. Jis EDC palaiko iš lojališkumo, nes jo vyriausybė pasirašė sutartį. Bet vėliau, Schumano partijai nustojus palaikyti, buvo nuverstas. Šiandien kalbama, kad jei Mendes-France vyriausybė griūsianti, Pinay būsiąs pirmasis, pakviestas pas prezidentą...

Kiti EDC šalininkai, kaip Rene Mayer, Paul Reynaud, Guy Mollet ir George Bidault yra geri "advokatai" ir priešininkams bus sunku jų patiektus argumentus paneigti.

Kas yra ta Europos Gynybos Bendruomenė, apie kurią šiandien visas pasaulis kalba?

Tai ultra-tautinio pobūdžio Europos organizacija, turinti bendras institucijas, armiją ir biudžetą. Ši organizacija yra grynai gynimosi charakterio: bet kokia ataka prieš vieną jos narį, bus laikoma ataka prieš kitus ir įpareigoja visus bendromis priemonėmis atmušti tą ataką.

Ši bendruomenė turi komisariatą, sudaryta iš devynių narių, paskirtų šešiems metams po vieną ar du nuo kiekvienos valstybės, tarybą, sudarytą iš užsienio reikalų ministeriu, parlamentą iš 87 narių, tribunolą, kuris prižiūrės sutarties pildymą ir Europos karines pajėgas, sudarytas iš tautinių vienetų, kurių branduoliai negalės būti didesni, kaip 38.000 vyrų.

Visas ginčas vyksta dėl Vokietijos apginklavimo. Bet EDC svarbiausias interesas yra politinis, negu karinis. Yra skubus reikalas duoti vokiečiams suverenumą ir įjungti juos į vakarų valstybių šeimą, kol sovietai dar neįjungė jų į rytų bloką.

Ką besakytų sutarties priešininkai, yra aišku, kad Europa turi organizuotis.

Šiandien Prancūzija turės tarti žodį, ar ji norės izoliuotai gyventi, ar pasiryžusi eiti su visa Europa.

Sutarties šalininkai, matydami, kad Europos Gynybos Bendruomenės ratifikavimas galėsiąs sunkiai praeiti, šiuo priimti rezoliuciją, kad sprendimas būtų atidėtas rugsėjo 28 dienai ir prieš tai dar rugsėjo 22 dieną, "europiečiai" susirinktų Liuksemburge ir iš naujo mėgintų surasti kompromisą.

Olandijos užsienio reikalų ministeris Beyen, kuris "netyčia" vasarvietėj susitiko su prezidentu Coty, pareiškė, kad Briusely dar nebuvę išmėgintos visos pastangos susitarti ir todėl reikėtų dar kartą mėginti susėsti prie žaliojo stalo.

APLINK PASAULĮ

• Filipinų prezidentas Magsaysay yra nustebintas ir kartu pasipiktinęs, kad teroristinės komunistų organizacijos vadas Taruc nubaustas tik 12 metų kalėti ir 10,000 dol. pabauda. Jis dar gali būti kaltinamas ryšium su buvusio prezidento Quezon našlės ir kitų asmenų nužudymu.

• Komunistinė Kinija, pakartotinai mėgindama susilpninti Japonijos saitus su Jungtinėmis Valstybėmis, pranešė, kad japonų laivams bus leidžiama naudotis Daireno uostu Mandžūrijoje.

• Pirmą kartą tarptautinė organizacija pradės rūpintis problemomis, iškilusiomis ryšium su pasaulio gyventojų skaičiaus augimu. Tarptautinės Sąjungos Gamtai Saugoti atstovų posėdy Kopenhagoje pasiūlyta šaukti pasaulio gyventojų atstovų konferenciją Romoje.

• Kinijos nacionalistų agentūros žiniomis, komunistinė Kinija skubiai pasiuntė į Tibetą 20,000 kariuomenės, kurios tikslas numalšinti ten prasidėjusius sukilimus.

• Izraelio vyriausybės sluogsniuose reiškiama susirūpinimo dėl britų sprendimo pardavinėti ginklus Egiptui. Izraelio parlamento užsienių reikalų komisijos pirmininkas Meir Argov ragina pasaulio žydus siųsti 100,000 jaunuomenės "laikyti ir ginti Izraelį nuo agresijos."

• Seniausia ir įtakingiausias Čilės laikraštis El Mercurio pritaria vyriausybės sumanymui leisti užsienio kapitalui investuoti pinigus krašto alyvos šaltiniams plėsti.

• Portugalijos kariuomenės daliniai atvyko į Goa ir kitas portugalų kolonijas Indijoje. Portugalijos užsienio reikalų ministeris dr. Paulo Cunha įteikė Indijai dvi notas, kuriose siūloma tartis kolonijų reikalais.

• Pekino radijas skelbia, kad komunistinė Viet Namo kariuomenė aštuonis metus trukusiame Indokinijos kare sunaikinusi 466,000 prancūzų kareivių. Be to, prancūzai neteke šimtus lėktuvų, laivų, garvežių ir vagonų.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ ŽINIOS

LOS ANGELES, CAL. — Vinco Ramono "Kryžiai" anglų kalboje jau išėjo iš spaudos. Tai pirmasis lietuvių romanas angliškai, kurį išvertė Milton Stark, Lietuvių Dienų anglikosios dalies redaktorius. Knygą išleido A. Skirius, Lietuvių Dienų leidėjas. Romanas įrištas kietais viršeliais ir kainuoja 4 dol. Galima įsigyti LD leidykloje ir pas platintojus.

— Piknikų sezonas pasibaigė, prasidės parengimai salėse. Rugsėjo 26 d. parapijos salėje rengia parengimą ALB vietos apylinkė. Pelnas skiriamas vietos lietuvių šalpai ir kitiems reikalams.

— Lietuvių Dienų rugsėjo numeryje rašo: Ig. Šeinius, dr. inž. A. Damušis, A. Simutis, dr. J. J. Bielskis, Alė Rūta, B. Auginas ir kt. Duodami pasikalbėjimai su Vytautu Beliajumi ir Milton Stark, Kryžių vertėju anglų kalbon. Dr. J. J. Bielskis šiame numeryje pradėjo atsiminimus iš savo veiklos 1915 — 1926 metais Amerikoje ir Lietuvoje. Dabar dr. J. J. Bielskis yra Lietuvos konsulas Los Angeles mieste. LD rugsėjo numeryje telpa virš 50 nuotraukų iš viso pasaulio lietuvių gyvenimo. Metinė prenumerata 4 dol. visame pasaulyje. Administracijos adresas: 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

— Vytauto Beliajaus parvesta lietuviškų legendų knyga angliškai "The Evening Song" jau surinkta. Išeis iš spaudos po poros mėnesių. Leidžia pats V. Beliajus. Spausdinama A. Skiriaus spaustuvėje. Knygoje telpa virš 20 įvairių lietuvių legendų bei pasakų. Knyga gausiai iliustruota. K. L.

LIETUVIŲ EV. LIUTERONŲ SINODAS

TORONTO, ONT. — Rugpjūčio 21 ir 22 susirinkę JAV ir Kanados didesniųjų parapijų atstovai ir dvasininkai lietuvių Ev. Liut. bažnytinių reikalų svarstyti. Visi buvo vieningos nuomonės ir nutarė įsteigti JAV ir Kanados bendrą Liet. Ev. Liut. Sinodą. Sinodas rūpinsis išlaikyti visas dvasines vertybes, kurias esame atsivežę iš savo krašto.

Sinodą labai nuoširdžiai sveikino Latvijos arkivyskupo ir JAV įgaliotinio dekano Kullicio vardu, latvių ev. liut. bažnyčios vadovas Kanadoje dekanas kun. Skrodelis, Lietuvos Ev. Ref. Bažnyčios tremtyje Superintendentas kun. S. Neimanas, New Yorko latvių parapijos klebonas kun. R. Žarinš, Diplomatijos šefas S. Lozoraitis, Lietuvos ministeris Washingtone P. Žadeikis, Gen. Konsulas pulk. J. Budrys, Laisvės Komiteto vardu jo atstovas komiteto narys A. Brakas, Lietuvos Ev. Ref. Kolegijos vardu kun. P. Šernas, Krašto Bendruomenės vardu Jokubynas, Nepriklausomos Lietuvos vardu Skirgaila ir kiti veikėjai.

Sinodas nutarė rinktis kas metai savo posėdžiams. Nutarta išrinkti Vadybą iš 3 dvasiškių, 3 pasauliečių ir 2 Lietuvos Ev. Liuteronų Konsistorijos pareigūnų, kurie palaikys tęstinumą Lietuvos Ev. Liut. bažnyčios. Į Sinodo Vadybą išrinko kun. P. Dagį, kun. J. Pauperą ir vieną dvasiškio vietą paliko laisvą, į kurią nutarė kviesti kun. A. Traką. Iš pasauliečių išrinko G. Borchertą Chicagos Ziono parapijos pirmininką, J. Preikšaitį, Toronto Susivienijimo parapijos pirmininką ir R. Braką, New Yorko parapijos atstovą. Lietuvos Ev. Bažnyčios tęstinumui palaikyti išrinkti į vadybą paskiausias Lietuvos Ev. Liut. Konsistorijos prezidentas dr. K. Gudaitis ir vicesenjoras kun. J. Pauperas. Jie buvo Lietuvos valstybės prezidento patvirtinti šioms pareigoms. Taip pat pripažįstamas, kaip teisės autoritetas, teisės reikalams, paskutinis Lietuvos Ev. Liut. Konsistorijos prokuroras taip pat skirtas valstybės prezidento prof. K. Žalkauskas. Nors šie paskutinieji Lietuvos Ev. Liut. Konsistorijos pareigūnai, kurie Lietuvos okupantų buvo suspenduoti nuo pareigų, šiuose kraštuose negali eiti atstovavimą Lietuvos liut. veikti savo vardu, bet jei liet. ev. bažnyčios, jiems visos teisės pripažįstamos.

Naujai išrinktoji Vadyba pareigomis dar nepasiskirstė. Kadangi kun. J. Pauperas ir kun. P. Dagys atsisakė kandidatuoti į senjorus, todėl kun. P. Dagiui pasiūlius, nutarta palikti visus vadybos dvasiškius be tikrų tulų, nes dažnai dėl titulų būna nesusipratimų.

Šis Sinodas nesikiša ir neliečia Vokietijos, Anglijos ir kitų kraštų lietuvių ev. liuteronų susitvarkymo ir palieka jiems teises savarankiškai tvarkytis. Sinodas užgyrė kun. Kelerio atstovavimą lietuvių reikalų Pasaulinėje ev. liuteronų Sąjungoje.

Sinodo iškilmingose pamaldose ir bendrame pobūvyje dalyvavo daug žmonių. Visiem paliko gilaus įspūdžio labai jautri latvių garbingo svečio kun. Skrodelio kalba. Jis labai aiškiai pabrėžė tautinę reikšmę, sakydamas, kad kiekviena tauta yra Dievo dovana ir mes tremtyje ypač turime rūpintis tautiniais reikalais.

Sinodo pamaldose buvo nepamiršta varge patekusi mirusio kap. Sidaravičiaus šeima ir jai buvo sudėta 30 dol. aukų.

Sinodui pirmininkavo kun. P. Dagys. Garbės prezidiumą sudarė: dr. K. Gudaitis, A. Brakas, kun. Skrodelis, kun. J. Pauperas, kun. P. Dagys, P. Šernas ir G. Borchertas. Sekretoriatas: L. Novogrodskienė, A. Grigaitytė ir J. Preikšaitis, jr. Pirmasis Lietuvių ev. liut. Sinodas tuo tarpu apjungė nors ne visas parapijas, o tik kelias didesniąsias, su 2,000 narių.

Sinodo posėdžiai vyko sklandžiai, visi nutarimai priimti vienbalsiai ir visi dalyviai nuoširdžiose maldose prašė Aukščiausio palaimos, kad visi vieningai susijungtų ir kad visi išlaikytų tėvų - protėvių mums paliktus papročius ir kad, kaip garbingi lietuviai, nors ir svetur būdami, tęstume savo bažnyčios istoriją.

NERVINĖ

Alexander's Nervinė, kuri turėtų veikti nuo nervų ligų, yra mišinys stiprių ir brangiausių šaknų, žiedų, žievių ir žolių, ir tas mišinys padeda nuo visokių nervų suirimų, galvos skaudėjimų, kvaišimų, isterijos, rūpesčio, susikrimtimo, bemiegės, karščiavimų, išgąsčio, persidirbimo ir kitų nervinių negalavimų. Gerdamas tą mišinį gauni maistą nervams. Šios gyduolės kainuoja $5.00 svaras. Už $2.00 prisiunčiame 5 uncijas. Į Kanadą $2.25.

ALEXANDER'S CO.
414 Broadway
South Boston 27, Mass.

DR. ARMANIENĖ IŠRINKTA GARBINGOMS PAREIGOMS

BALTIMORE, MD. — Teisių daktarė Elena Armanienė-Armanavičienė iš Baltimorės šiomis dienomis tapo Nationality Council of Baltimore išrinkta Marylando valstybės delegatu į National Conference on Citizenship rugsėjo 15—17 dienomis Washingtone, D. C.

Ta proga Teisingumo Departamentas Washingtone Vyr. Prokuroro asmenišku laišku pareiškė dr. Armanienei-Armanavičienei savo pasitenkinimą ir pasveikinimą ryšy su jos paskyrimu į šias garbingas pareigas.

Tai dar vienas gražus lietuvių tremtinių laimėjimas Jungtinių Amerikos Valstybių politiniame, ekonominiame ir socialiniame gyvenime.

K.

NEOLITUANŲ ŽINIAI

CLEVELAND, OHIO. — Prieš kurį laiką Clevelande įvyko Korp! Neo-Lithuania filisterių ir korporantų atstovų pasitarimas. Jame dalyvavo atstovai iš New Yorko, Chicagos ir Clelando.

Apsvarsčius organizacinius reikalus, sutarta siekti glaudesnio tarpusavio bendradarbiavimo, nuolatinių informacinių ryšių palaikymo, centrinių organų išrinkimo, o pirmoje eilėje įvykdyti visuose kontinentuose gyvenančių Korp! Neo-Lithuania ir Filiae Lithuania filisterių bei korporantų ir korporančių registraciją. Registracijai vykdyti ir laikinai eiti centrinės valdybos pareigas pavesta Clevelando neolithuanų valdybai.

Imdamasi jai tuo būdu pavestos registracijos, Clevelando neolithuanų valdyba kreipiasi į visuose kontinentuose gyvenančius korporantus ir filijas, prašydama pranešti jai savo adresus bei pareikšti savo sugestijas dėl Korp! veiklos esamose sąlygose atgaivinimo. Rašyti šiuo adresu:

Korp! Neo Lithuania,
1355 E. 82nd St.,
Cleveland 3, Ohio, USA.

Visam šiam reikalui paskubinti, prašoma atsiliepti kaip galint greičiau, o taip pat paraginti ir kitus kolegas, kurie gal ir nebus laikraščiuose šio atsišaukimo pastebėję.

NEPRIKLAUSOMŲJŲ STUDENTŲ SĄSKRYDIS

SODUS, MICH. — Rugsėjo 7—10 dienomis J. Bačiūno Farmoje, Sodus, Mich., įvyksta Nepriklausomųjų Studentų ir jiems pritariančių konferencija.

Priešingai kai kurioms kitoms vasaros stovykloms gamtoje, ši stovykla yra skirta darbui — studijoms ir diskusijoms veiklos klausimais. Todėl jon ir kviečiami tik tie, kurie rimtai domisi lietuviškosios studentijos judėjimu. Konferencijos darbotvarkė: rugsėjo 7 d. popiet — atvykimas. Budintieji parūpins patalpas. Rugsėjo 8 d. atidarymas ir diskusijos studentijos, atsidūrusios tremtyje, ideologiniais klausimais. Bus svarstomi Nepriklausomųjų Sąjūdžio idėjiniai pradmenys, kuriais šiuo tarpu yra pasiūlyti : tautiškumas — visuomeniškumas — dvasinis nepriklausomumas. Rugsėjo 9 d. bus kalbama apie Nepriklausomųjų studentų organizacines problemas ir jų santykius su kitais draugingais studentų sąjūdžiais. Rugsėjo 10 d. bus svarstomi ateities veiklos planai, ir tikimasi užbaigai turėti forumą, kuriame įvairių pažiūrų visuomenės veikėjai diskutuos. Programoje pramatoma ir kultūrinė dalis (manoma surengti vieno mūsų studijuojančio menininko paroda, literatūrinė — muzikinė dalis), ir kas vakarą — linksmi laužai romantiškoje laužavietėje ties upės krantu.

Dalyvių laukiama iš visų Amerikos pakraščių. Suvažiuojame ne šiaip sau gyvenimu pasidžiaugti, bet aptarti ateities veiklą akademiniame ir visuomeniniame gyvenime. Jei suvažiuosime su sveikomis mintimis ir ryžtingumu širdyse — nutiesime kelius ilgų metų ateičiai: suvienysime, kur be reikalo blaškomasi, pažadinsime, kur užsnūsta, patys pajusime savo galias.

V. K.

SUSILAUKĖ SŪNAUS

NORWOOD, MASS. — Petras ir Marija Jarai savo šeimos tradicinėje šventėje, birželio 29 d., susilaukė sūnaus, kuris šiomis dienomis buvo pakrikštytas Algimanto — Povilo vardais.

Krikštatėviais buvo Adelė Monkienė ir Justinas Plaušinaitis iš Brockton, Mass., o krikšto sakramentą suteikė kun. A. Vainauskas iš Nashua, N. H.

Jis turi gerus plaučius.

BALTIJOS EVANGELIKAI EVANSTONE

Evanstone prie Chicagos vykstančiame Pasaulinės Protestantų — Stačiatikių Bažnyčių Tarybos suvažiavime Lietuvai atstovauja evangelikų reformatų kun. Dilys. To suvažiavimo proga lietuviai ev. ref. yra išleidę anglų kalba brošiūrą "The Evangelical Reformed Church of Lithuania", kurioje pateikia ir bendrų žinių apie Lietuvą. Gaila, leidinyje visai nepaliesta evangelikų reformatų bažnyčios padėtis okupuotoje Lietuvoje. Bet gerai, kad pasaulinio masto suvažiavimas bent šiek tiek gaus duomenų apie Lietuvą.

Rugpjūčio 12 d. Tarybos generaliniam sekretoriui kun. dr. W. A. Vissert Hooft buvo įteiktas bendras Lietuvos, Estijos ir Latvijos protestantų ir stačiatikių vardu memorandumas, kurio nuorašai išdalinti suvažiavimo dalyviams. Memorandumą pasirašė Estijos evangelikų liuteronu delegatas Pasaulinėje Bažnyčių Taryboje dekanas A. Hinno, Estijos stačiatikių bažnyčios administratorius archikunigas A. Jurisson, latvių ev. liut. dekanas J. Kullitis, lietuvių ev. ref. kolegijos tremtyje prezidentas dr. J. Mikelėnas, lietuvių ev. liut. kunigai J. Pauperas ir A. Trakis. Memorandumas primena dabartinę padėtį okupuotuose Baltijos kraštuose, deportacijas, prievartinę komunistinę jaunimo indoktrinizaciją, sovietines pastangas bažnyčią paversti savo politikos įrankiu, sovietinės taikos propagandos apgaulingumą.

Kor.

STOVYKLAUTOJŲ PADĖKA

Vaikų vasaros stovyklos reikalams paaukojo: BALFo 72 skyrius Brocktone per M. Gofensą 150 dol., vet. gyd. dr. J. Motiejūną, Chicago 15 dol., O. Jankevičiūtė New Yorke, 30 dol., BALFo 7 skyrius Kearny per Bronių Liškų 30 dol. ir P. Pečiūrienė, Detroit, 15 dol. Viso suaukota 240 dol.

Šatrijos vardo stovykla Huttenfelde rėmėjams išreiškė tokią padėką:

Brangūs mūsų Rėmėjai,

Mes, Šatrijos vardo vasaros stovyklos dalyviai, nuoširdžiausiai dėkojame Tamstoms už paaukotus stovyklos reikalams pinigus. Mes labai džiaugiamės galėdami Tamstų dėka čia, Vasario 16 gimnazijos patalpose praleisti dalį savo atostogų tautinių šokių, dainavimo, gų, pailsėt, pažaist, pasimokyt deklamacijų ir patirt daugelį įdomių dalykų apie mūsų tėvynę Lietuvą ir garbingus lietuvius.

Baigdami stovyklavimą, pasižadame mūsų rėmėjams būti gerais lietuviais ir užaugę, kiek jėgos leis, dirbti mūsų tėvynės Lietuvos garbei ir gerovei.

Valio rėmėjams!

Šatrijos vardo vasaros stovyklos nariai.

LIETUVIŠKI SŪRIAI

Lietuviški Jono Andriulio gamybos sūriai iš Michigan valstybės atgabenami lėktuvais.

Štai kodėl lietuviški sūriai, kuriuos Petras Lisauskas pristato visoms parduotuvėms rytinėse valstybėse, yra tokie švieži.

Norite įsitikinti? Norite paragauti? — Kreipkitės į Petrą Lisauską. Gausite vieną sūrį nemokamai...

Neveltui gydytojai sako, kad maitinimasis pieniškais produktais, ypač sūriu, stiprina žmogaus sveikatą ir ilgina jo amžių.

Jono Andriulio gamybos sūriai turi visas teigiamas kokybes. Tuojau užsisakykite!

PETRAS LISAUSKAS,
Lietuviškų Sūrių Agentūra
Rytinėse Valstybėse
65-43 Grand Ave.,
Maspeth, N. Y.
TW 4-8087

VAIKŲ VASAROS STOVYKLA VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

Šiais metais Vokietijos Krašto Valdyba suorganizavo mūsų jaunimui vasaros stovyklą Vasario 16 gimnazijos patalpose. Stovyklaujama buvo nuo rugpjūčio 3 iki 17 dienos. Jaunimas bei vaikai buvo suvažiavę iš Hamburgo, Lebenstedto, Lubeko, Oldenburgo, Seedorfo, Neustadto, Memmingeno, Rosenheimo, Hanau, Stuttgarto, Augsburgo ir kitų vietovių. Stovyklos vadovybę sudarė M. Jauniškis, vyr. skautė L. Zandavaitė, Bobkaitis, Šadžius ir Gesventas. Buvo rūpinamasi, kad iš vargo ir skurdo ištrūkęs jaunimas pasilsėtų ir sustiprėtų fiziškai. Šalia to, buvo ypatingai rūpinamasi stovyklautojų tautiniu auklėjimu. Stovykla buvo nekonfesinė. Dienos programa susidėjo iš mankštos, žaidimų, dainavimo, tautinių šokių mokymosi, auklėjamųjų pasikalbėjimų, laužų ir kitokių pramogų bei užsiėmimų. Šiai programai pravesti talkininkavo gimnazijos direktorius dr. Literskis, mokytojai Gailius, Venclauskas, Motgabis ir kiti.

Rugpjūčio 7 d. stovyklą aplankė Vykd. Tarybos pirmininkas ir LIT Valdytojas K. Žalkauskas, URT valdytojas dr. P. Kanvelis ir Krašto Valdybos pirmininkas Pr. Zundė.

Rugpjūčio 15 d. įvyko stovyklos uždarymo aktas. Jame dalyvavo K. V. pirmininkas Pr. Zundė, tos valdybos ir VLIKo narys J. Glemža, MLT pirmininkas E. Simonaitis, gimnazijos mokytojai ir tarnautojai, suvažiavę į kursus vargo mokyklų vedėjai ir kiti svečiai. Susirinkusiems žodį tarė Pr. Zundė ir M. Jauniškis. Stovyklautojai pasirodė, ką jie bestovyklaudami išmoko. Jie gražiai pasirodė su deklamacijomis, tautiniais šokiais ir dainomis.

Stovyklai ir užsimezgusiai tarp vaikų draugystei prisiminti, stovyklautojai buvo apdovanoti specialiais metaliniais ženkliukais. Krašto Valdybos pirmininkas, atsidėkodamas už darbą, stovyklos vedėjui ir mergaičių vadovei įteikė dovanas.

Prieš stovyklos uždarymą, daugelis vaikų maldaute maldavo stovyklavimą dar pratęsti. Jie čia gražiai pailsėjo, priaugo svorio ir įsisąmonino, kas jie yra ir ko iš jų laukiama.

Vokiečių spauda apie stovyklą įsidėjo labai palankų atsiliepimą.

VARGO MOKYKLŲ MOKYTOJŲ KURSAI

Tuo pat laiku, nuo rugpjūčio 11 iki 16 dienos prie vasaros stovyklos buvo suorganizuoti vargo mokyklų mokytojams kursai. Į kursus buvo suvažiavę iš visos Vakarų Vokietijos 11 mokytojų. Kursams vadovavo gimnazijos mokytojas A. Venclauskas. Mokytojams buvo suteiktos būtiniausios pedagoginės žinios ir buvo pravestos parodomosios pamokos. Kursams pasibaigus, mokytojai turėjo trumpą konferenciją, aptardami aktualiausius klausimus. Kursai praėjo malonioj darbo nuotaikoj.

GIMNAZIJA TAMPA VLB KULTŪROS CENTRU

Šioje lietuvių salelėje vyksta tylus, bet labai svarbus darbas. Čia jaunimas mokomas ir auklėjamas lietuviškoj dvasioj. Čia rengiamos stovyklos ir kursai. Be abejo ir ateity gimnazijoj koncentruosis lietuvių kultūrinis darbas. Čia su laiku turėtų būti įsteigta VLB biblioteka ir įkurdinta pati Krašto Valdyba. Kritikuojant, šmeižiant ir svyruojant nieko pozityvaus nesukuriama. Reikia tikėtis, kad šviesūs, susipratę lietuviai, kurie savo idealų nepardavę už trupinį aukso ar gardaus valgio šaukštą, visiems pesimistams ir donelaitiškiems slunkiams duos aiškų atsakymą, išvesdami gimnaziją iš sunkumų ir užtikrindami jos egzistavimą.

M. B. J.

NAUJAS VASARIO 16 GIMNAZIJOS DIREKTORIUS

Naujuoju Vasario 16 Gimnazijos direktorium Vokietijos Krašto Valdyba nuo rugpjūčio 1 d. paskyrė dr. Vladą Literskį.

Dr. Literskis 1940 m. baigė Vytauto Didžiojo Universiteto Matematikos — Gamtos Fakulteto biologijos skyriaus geologijos — geografijos ciklo geografinės grupės mokslus, labai gerai išlaikęs visus egzaminus ir gerai atlikęs diplominį darbą "Šventosios nuotakis ties Ukmerge". Be to, dr. Literskis Teologijos Filosofijos Fakultete išklausė kursus ir išlaikė egzaminus iš psichologijos, pedagogikos, mokyklų higienos, eksperimentinės pedagogikos ir kt. pedagoginių šaku ir atliko bendrosios mokslinio darbo metodikos pratybas.

Dr. Literskis 1938 — 1944 m. V. D. U. Technologijos fakultete vyr. asistento teisėmis dėstė "Techniškąją mikrobiologiją". Fakultetas priėmė jo disertaciją "Citrininė fermentacija", bet, nors jau buvo išlaikyti daktarato egzaminai, jos gynimą nutraukė karas. Iki tremties mokytojavo Kauno Suaugusiųjų Gimnazijoje, o tremtyje mokytojavo Grevено Augšt. Prekybos Mokykloje ir gimnazijoje, paskui Blombergo ir Augustdorfo gimnazijose. 1945—47 m. studijavo Goettingeno universitete mikrobiologiją ir geografiją, o 1948 Miunsterio universitetas suteikė Dr. rer. nat. promocijš.

KAKLONAS
Funeral Home
Lietuviams tarnauja daugiau, kaip 20 metų.
280 CHESNUT STREET,
NEW BRITAIN, CONN.
Tel. 9-1181

JUCUS SISTERS RESTAURANT
Stasys Jucus, Vedėjas
(Lakūno Dariaus brolis)
Atdara visą naktį.
1608 W. 47th STREET, CHICAGO, ILL.
(47th St. ir Ashland Ave.)
LAfayette 3-9670

QUALITY MARKET
VICTOR ABECUNAS, Sav.
356 PARK STREET,
NEW BRITAIN, CONN

SAVINGS ACCOUNTS
CORDIALY INVITED
LATEST QUARTERLY
INTEREST — DIVIDEND
2½% Per Year
Plus Extra ¼% Per Year
Your Deposits in This Bank Are Fully Insured
Up to $10,000.
THE Kings County
SAVINGS BANK
135 BROADWAY at BEDFORD AVE.
539 Eastern Parkway at Nostrand Avenue
Member Federal Deposit Insurance Corporation

DALININKAS JONAS MACKEVIČIUS

Liepos 25 d. Šveicarijoje, Roveredo kaime, mirė aštuoniasdešimt trečiuosius metus eidamas Jonas Mackevičius, vienas didžiųjų Lietuvos dailininkų. Jis kūrė puikius, nuotaiką keliančius ir sielą skaidrinančius paveikslus, kurie atkreipė ne vien savųjų, bet ir kitataučių dėmesį. Dėl to jis buvo visų labai mėgiamas dailininkas. Velionis buvo labai darbštus žmogus. Jis kūrė visą laiką, visur, kiek tik sąlygos leido jam kurti. Per ilgą savo amžių velionis nutapė daugybę pasigėrėtino grožio paveikslų. Mackevičius ne vien pats kūrė, bet ir kitus skatino bei mokė kurti.

Iš Lietuvos Jonas Mackevičius pasitraukė 1944 metais, atslenkant karo audrai, raudonojo pavergimo grėsmei. Kaip politinis tremtinys Mackevičius gyveno Vokietijoje, o paskutinius trejus metus — Šveicarijoje. Iki pat savo amžiaus pabaigos velionis tikėjo artėjančią Lietuvos išlaisvinimo valandą. Pats tikėjo grįšiąs į laisvą, raudonųjų rusų jungo jau atsikračiusią tėvynę ir kitiems šį tikėjimą stiprino. Deja, mirtis pakirto jo viltis. Nors ir toli nuo tėvynės gyveno didis lietuvių dailininkas, bet savo mintyse visada joje buvo. Jonas Mackevičius buvo palaidotas Roveredo kapinėse liepos 26 d.

Jonas Mackevičius gimė 1872 m. birželio 18 d. Ryguvoje. Nors iš jaunų dienų turėjo palinkimą prie meno, bet negalėjo dėl lėšų stokos toje srityje mokytis, todėl teko pasirinkti vaistininko darbą. Atvykęs egzaminų laikyti į Maskvą, Mackevičius ten aplankė vieną dailės galeriją, kuri paliko jaunuoliui tokį gilų įspūdį, jog jis apsisprendė tapti dailininku. Su keliais rubliais nuvyko į Petrapilį ir 1891 — 1901 m. laikotarpyje baigė net tris meno mokyklas: dailei skatinti mokyklą — 1894 m., kunigaikštytės Teniševos dailės studiją — 1896 m. ir imperatoriškąją dailės akademiją — 1901 m. Kaip talentingas dailininkas, Mackevičius savo kūryba jau anksti atkreipė į savo meną pasaulio dėmesį. Apie tai liudija faktas, kad jo tapytas Romanovų giminės 300 metų sukaktuvių proga caro Nikalojaus II portretas buvo pripažintas geriausiu ir atspaustas kaip jubiliejinis leidinys.

Sustiprėjęs materiališkai, dailininkas tais laikais daug keliavo, lankydamas visus žymiausius Europos meno centrus. Taip pat aplankė Mažąją Aziją, Palestiną, Egiptą ir kt. kraštus, iš kur parsivežė daug savo tapytų paveikslų. Mackevičiui esant Capri saloje, 1914 m. jį ten užklupo pirmasis pasaulinis karas. Iš Italijos dail. Mackevičius 1929 m. grįžo į Lietuvą.

J. Mackevičius niekada nenutraukė ryšių su Tėvyne ir nepaskendo svetimybėse. Dar 1907 m. jis dalyvavo Vilniaus dailės parodoje, o vėliau įstojo į Lietuvių Dailės Draugiją, 1924 ir 1926 m. Kaune bei kituose miestuose surengtos jo dailės parodos susilaukė didžiulio pasisekimo. Pagaliau, likvidavęs savo atelier, jis 1929 m. galutinai grįžo į Lietuvą ir čia įsijungė į meno gyvenimą. Visą eilę jo kūrinių yra įsigiję Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejus, įvairios švietimo ir kultūros įstaigos bei privatiniai asmenys. Jis yra nutapęs nemaža istorinių kompozicijų, be to, pasižymėjęs ir bažnytinio meno srityje. J. Mackevičius buvo reto produktingumo dailininkas, jis yra sukūręs kelis tūkstančius paveikslų. Pagaliau jis yra prisidėjęs prie jaunosios dailininkų kartos auklėjimo, nuo 1929 iki 1940 m. išbuvęs Kauno Meno Mokyklos mokytoju. Kai buvo minima dailininko 75 m. sukaktis, jis apie save išsitreiškė: "...jaučiuos tebesąs jaunos dvasios ir kūrybiškai pajėgus. Išlaikyti visų gyvenimą jauną dvasią ir nepalūžusią kūrybinę valią, štai kur glūdi menininko amžinos jaunystės paslaptis bei jo gyvenimo laimė".

JIE LAUKIA MŪSŲ PAGALBOS

Kun. dr. Stasio Valiušaičio kalba, pasakyta per J. Stuko radijo valandėlę, 1954 m. vajaus atidarymo proga New Yorke.

Lietuviai:

Jūsų sukurta didžioji šalpos organizacija, BALFas, šiemet švenčia pirmąjį savo garbingos veiklos dešimtmetį. Jūs ją sukūrėte tada, kai Lietuva, karo audrų nusiaubta ir nuskurusių bolševikinių gaujų išniekinta, antru kartu pateko į negirdėto žiaurumo ir priespaudos vergiją, kai tūkstančiai nekaltų lietuvių buvo žiauriai metami iš savo gimtųjų pastogių, kai tūkstančiai užkaltuose vagonuose buvo tremiami į šaltojo Sibiro talgas, kai tūkstančiai kitų lietuvių, gelbėdamiesi nuo ištrėmimo, kalėjimo ar visiško sunaikinimo, pasitraukė į karo liepsnose skęstančius Vakarus. Jūs ją sukūrėte tam, kad bendru darbu ir aukomis galėtumėte atskubėti į pagalbą nekaltoms raudonojo teroro aukoms. Jūsų širdžių gerumas ir sukurtoji šalpos organizacija, BALFas, toms nekaltoms, kruvinojo komunizmo aukoms buvo lygiai tas pats, kas paklydusiam tamsoje šviesos žiburėlis, ar skęstančiam jūroje išsigelbėjimo lankas.

Kokius didžius darbus ši kilni jūsų širdžių organizacija — BALFas, yra nuveikęs, šiuo metu man sunku yra ir išskaičiuoti. Geriausiai apie tai pasakys konkretūs skaičiai. Jūs išgelbėjote nuo bado ir išnykimo apie 80,000 lietuvių tremtinių ir apie 30,000 jų atsikvietėte į šį kraštą, kurių daugelis jau spėjo ne tik įsikurti, bet ir prasikurti.

Bet ar jūsų ir naujai čia atvykusių šalpos darbas tuo jau ir baigtas? Ne! Nes dar labai daug, net visas 10,000, lietuvių tremtinių tebeskursta Vakarų Europoje, kur tebeveda skurdų klajoklio gyvenimą. Jie laukia mūsų pagalbos. Jiems reikia padėti!

Šiuokart jums nekalbėsiu smulkiai apie jų nedatekliius, vargus ir pasibaisėtinai sunkias gyvenimo sąlygas. Visa tai jūs puikiai žinote. Tik priminsiu kokie žmonės ten liko: seneliai, daugiavaikės našlės — motinos, berankiai, bekojai karo invalidai, džiovos pakąsti jaunuoliai.

Todėl, žinodami tai, tarkime drauge su Kristumi: "Gaila man minios" ir skubėkime į darbą šio vajaus metu. Nes tikra meilė nesiriboja vien žodžiais. Ji yra dosni. Dosnumas sudaro meilės esmę. Juo karštesnė meilė, tuo turi būti didesnis ir dosnumas. Mums yra brangi Lietuva, o jai yra brangus kiekvienas lietuvis. Mūsų tauta yra negausi, tad turime kiekvieno lietuvio gyvybę branginti ir daryti viską, kad ji ne vegetuotų, bet žmoniškai gyventų.

Tačiau užuojautos žodžių negana. Reikia darbų, reikia aukų, ypatingai šiuo tragišku mūsų tėvynės metu. Gelbėjimas brolių tremtinių iš skurdo ir bado, išlaikymas tremtyje susikūrusių lietuvybės židinių, — argi nėra kova už Lietuvą ir lietuvybę? Šiam tikslui ir vykdome aukų rinkimą.

Aš tikiu, kad Jūs neatsisakysite mums padėti pravesti šį vajų, aš tikiu, kad Jūs neatsisakysite paaukoti keletą dolerių ne svetimam, bet savo kenčiančiam broliui, aš tikiu, kad Jūs visi paėmę aukų lapus, išeisite parinkti aukų džiovos pakąstam jaunuoliui.

Nesiteisinkime, kad mes mažai turime lėšų arba negalime paskirti laiko vajaus reikalams. Tik pagalvokime trupučiuką: argi mes mainytume savo padėtį, savo gausiai apkrautą stalą, savo automobilį, televiziją arba asmeninę laisvę į tremtyje tebevargstančių brolių skurdą ar jų niūrų gyvenimą stovykloje.

Suprantama, kad ne! Tad padėkime jiems, kaip galime ir kiek galime. Bet neišdrįskime atsisakyti, nes tuo tik patarnautume tėvynės priešui, kuris trokšta ir laukia, kad mūsų broliams tremtiniams niekas nepadėtų ir kad jie badu išmirtų. Nesuklupkime tad prieš dolerio stabą — atiduokime jiems savo metinę duoklę.

Vienos dienos uždarbis tebūnie vidurkis mūsų aukos. Tokios aukos iš Jūsų prašome tik vieną kartą metuose.

Šis ypatingas jubiliejinis vajus tesuriša mus, esančius laisvėje, tremtyje su tėvynėje kovojančiais broliais, kurie už tėvynės laisvę, lietuvybės išlaikymą ir lietuvio šviesesnį rytojų nesigaili paaukoti viską — net ir gyvybę. Taigi, jie viską aukoja už tėvynę ir brolį lietuvį.

O ką mes duodame savo motinai tėvynei ir jos vargstantiems vaikams? Kuo mes prisidedame prie šios šventos kovos už Lietuvą ir lietuvius tragiškiausiu mūsų tautos metu?

Būkime tokie, kokie jie yra. Mylėkime tėvynę Lietuvą ir jos vaikus, savo brolius, kaip jie juos myli. Aukokime Jiems!

Raudonasis Kryžius, kuris rūpinasi ligonių dvasios reikalais, neretai ligoninėse surengia koncertus, kurių programas atlieka patys ligoniai.

MUMS rašo

Beskaitydamas vienuolių globojamą spaudą, sužinojau, kad, be Mussolinio, Franko, Hitlerio ir Smetonos, yra dar vienas "diktatorius" — Lietuvos užsienio reikalų atstovų šefas. Ne, atsiprašau, šefas ne lietuviškas žodis. Mūsų tėvynmeilė spauda nemėgsta svetimų žodžių (nors joje geras trečdalis visokių izmų), sakykim Lietuvos atstovų pirmininkas, viršininkas. Kuris, rodos, be trijų atstovų ir keturių su puse konsulų, be savo tiesioginių pareigų, neturi kam diktuoti. Vargšas diktatorius. Bet jis turi ir blogų pusių — perdaug padorus ir taurus lietuvis bei pats žiauriausias diktatorius, nes nė vieno kraujo lašo kitiems neišliejo. Tik būdamas garbingas kenčia nuo visokių galvų be galvos, kurios, rodos, nieko kito neišmano, kaip išsijuosus blevyzgoti, bet ir tai ne savo protu, bet iš kitų nusirašius. Tai atominio amžiaus nauja "propaganda". Ak, tie garbingi mūsų vienuoliai, jie ne tokie, kad palaikytų lietuvišką spaudą niekinti mūsų garbingus atstovus. Bet, matyt, per lietuvišką kuklumą patys nepastebi, kad jų šventovėj sėdi arangutangas. Oi, pridarys jis jiems kada nors bėdos.

Bet ateities numatymą padėjus į šalį, reikia sau įsisąmoninti, kad Lozoraitis Lietuvos atstovų viršininkas (šefas) yra, ir pagal Lietuvos, ir pagal tarptautinius nuostatus, teisėtai skirtas pareigūnas. Jis yra ir bus jam paskirtose pareigose, jeigu Praamžius nedūos jam anksčiau grįžti į laisvą Lietuvą, iki gyvos galvos. Jis negali ir jis neatsisakys nuo jam pavesto Lietuvos Respublikos įstaigos darbo. Kitaip, ko jis būtų vertas?

Taigi nėra reikalo šiuo klausimu ginčytis, nei rašyti. Šis klausimas yra išspręstas daugiau nei prieš dešimt metų. Yra daug kitų degamų reikalų. Susipraskim, pagaliau!

A. Mantas

●

Gerbiamieji:

Siunčiu 6 dolerius prenumeratai. Laikraštis malonus ir visada laukiamas, kaip brangus svečias. Dėl to, kad Vienybę dažnai puola, nėra ko jaudintis. Tai bjaurus pavydas.

Jūsų

V. Tamošiūnas

Detroit, Mich.

LIETUVIAI PASAULYJE

AUSTRALIJA

— Adelaidės Lietuvių Teatro Mylėtojų Grupė rugsėjo 3 d. vaidino St. Santvaro veikalą Kalmynai. Režisierius Paulius Rūtenius, dailininkas Antanas Rūkštelė. — Tos pačios teatro mylėtojų grupės susirinkime liepos 17 d. literatas Pranas Pusdešris skaitė paskaitą tema "Egzilinė lietuvių literatūra."

— Ir Sydnėjuje lietuviai teatro mylėtojai yra veiklūs. Liepos 31 d. Sydnėjaus lietuviškoji visuomenė turėjo progos pamatyti pirmąjį lietuvišką dramos vaidinimą. Į salę, kurioje yra 520 sėdimų vietų, sugužėjo apie 700 žmonių. Rengė Sydnėjaus Lietuvių Teatro Mėgėjų Būrelis, režisavo St. Paulauskas, dailininkas H. Šalkauskas. Vaidino "Slidų pusmilijonį".

— Wollongongo katedroje nuo dabar bus lietuviškos pamaldos. Liepos 25 dieną buvo pirmos tokios pamaldos. Pasigirdo lietuviškos giesmės ir p. J. Kėdienės solo, vargonais, lydint Alg. Plūkui. Leidimas lietuviškoms pamaldoms katedroje išrūpintas kun. P. Butkaus.

— Brisbane pasikeitė ALB apylinkės valdybos sudėtis po to, kai išvyko ikšiolinis pirmininkas inž. P. Dirkys. Naujoji valdyba pasiskirstė pareigomis šitaip: pirmininkas R. Budrys, vicepirmininkas K. Statkus, sekretorius Pr. Budrys, meno vadovas A. Alčiauskas, kasininkas J. Urbonas.

— Ir Launčestono išrinkta nauja ALB apylinkės valdyba: pirmininkas Jonas Krutulis, sekretorius Liūda Žalkevičiūtė, iždininkas Petras Šiaučiūnas. Revizijos komisijos sudėtis: Stasys Virbickas, Pranas Ligeikis ir Bronius aJnkus.

— Sydnėjuje steigiamas Lietuvos Kariuomenės Kūrėjų Savanorių Sąjungos Australijos skyrius.

BRAZILIJA

— Vanda Valiulytė, Brazilijoje gimusi lietuvaitė, jau kelinti metai yra Sao Paulo vienos radijo stoties pranešėja. Lietuvaitė Miliauskaitė Rio de Janeiro universiteto dviratininkų lenktynėse laimėjo pirmąją premiją.

— Brazilijoje lietuvių priskaitoma apie 43,000, jų tarpe apie 1,000 naujųjų ateivių. Sao Paulo mieste eina Žinios ir Mūsų Lietuva.

NAUJOJI ZELANDIJA

— Aucklande liepos 25 d. buvo paminėti du svarbūs ir reikšmingi įvykiai, gausiai dalyvaujant apylinkės lietuviams: lietuvių spaudos atgavimo 50 metų ir VLIKo veiklos 10 metų sukaktys. Pradžioje Krašto valdybos pirmininkas Č. Liutikas ragino nepamiršti tų didelių aukų, kurias atnašavo spaudos draudimo laikų kovotojai. Jie tada žuvo ir dabar dar žūna už mūsų tautos reikalus. Tylos valandėle pagerbiami visi mirusieji. Po to Z. Piežaitė, amerikietė lietuvaitė, atvykusi iš JAV, savo paskaitoje nupasakojo lietuviškos spaudos kryžiaus kelius, knygnešių nuopelnus. Ragino labiau pamilti šių laikų lietuvišką spaudą ir knygas.

ARGENTINA

— Argentinos Lietuvių Centro namams aukos plaukia gausiai. Lietuvių Centras savo veiklą gyvina.

— Lietuvių savišalpos ir kultūros draugija Nemunas rugp. 14 d. minėjo 45 metų sukaktį.

— Argentinos filmų žurnalai deda lietuvio filmų artisto Jokūbo Šerno, pagarsėjusio Italijos ir Prancūzijos filmose, atvaizdus.

— Lietuvių Teisininkų Draugijos Argentinos senjūnijos nariai liepos 18 d. buvo susirinkę pasikalbėti įvairiais juridiniais klausimais.

— Argentinos Lietuvių Bendruomenės Temperley apylinkė liepos 25 d. paminėjo Išeivių dieną. Pirmininkas A. Repečka, ALB redaktorius K. Norkus, agr. Santaras, kun. dr. Kleiva, gimnazijos mokytojas J. Vedegys kvietė vieningan darban, išlaikyti gyvą lietuvybę svetur. Ypač buvo pabrėžta lietuviškos spaudos svarba.

VOKIETIJA

— PLB Vokietijos Krašto Tarybos rinkimuose rugp. 1 d. galutiniais duomenimis išrinktieji į Kr. Tarybą asmens balsų gavo: 1) kun. A. Keleris 1,356 balsus, 2) Pr. Zundė 1,111 balsų, 3) Tėv. A. Bernatonis 996 balsus, 4) Vk. Gailius 992 balsus, 5) dr. J. Grinius 921 balsą, 6) J. Glemža 902 balsus, 7) E. Simonaitis 901 balsą, 8) E. Žilius 877, 9) J. Krikščiūnas 731, 10) kun. A. Bunga 730, 11) kun. dr. J. Avižа 721, 12) Ign. Apyrubis 705 balsus. Sekantieji 6 liko kandidatais: 1) Vl. Raišys, 2) J. Bataitis, 3) J. Venckus, 4) Fr. Šlenteris, 5) A. Survila ir 6) M. Jauniškis.

Pigųjį knygų mėnesį nuo rugsėjo 1 iki 30 d. paskelbė leidykla Gabija. Per šį mėnesį, knygas išrašant tiesiog iš leidyklos, jos gaunamos su 25% iki 70% nuolaida. Atpigintų knygų sąrašas gaunamas leidykloje, parašius šiuo adresu: Gabija, 335 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

BANK WITH US AND Y O U CAN BANK ON US

United Industrial Bank

HERBERT COHEN, President — JOSEPH GARSVA, Vice-President

217 South 4th Street — Brooklyn 11, N. Y.

Member Federal Deposit Insurance Corp

COMMERCIAL LOANS PERSONAL LOANS MODERNIZATION LOANS

SPECIAL CHECKING ACCOUNTS

NO MINIMUM BALANCE REQUIRED

(20 Checks for $1.50)

J. MARKIEWICZ AND SONS, Inc.

Tel. LOcust 2-9229

Laidotuvių Direktoriai

15 Trumbull Street

New Haven, Conn.

VIENYBĖ

LITHUANIAN WEEKLY
Established 1886

JUOZAS TYSLIAVA
Editor and Publisher

Editorial and Business Office:
412 Bedford Avenue
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-0862

Entered as Second Class Matter October 23, 1907 at the Post Office of Brooklyn, N. Y.

Subscription Rates:
USA per year $5.00
CANADA and other countries $6.00
Advertising Rates on Application

PRANCŪZAMS PASISAKIUS

Kodėl Prancūzijos parlamentas atmetė Europos Gynybos Bendruomenės planą, tur būt ir patys prancūzai dar nežino. Atrodo, jie bijosi savo tradicinio tūkstančio metų priešo, Vokietijos.

Bet ar Sovietų Sąjunga, kurios agresijai atremti Vakarų valstybės nori apginkluoti Vokietiją, Prancūzijai jau nebepavojinga?

Europos Gynybos Bendruomenė, faktinai, gimė vieną vasaros sekmadienį, kai komunistai staiga užpuolė Pietų Korėją. Tada buvo aišku, kad komunizmas plėsis. Jei ne į vakarus, tai į rytus.

Bet štai jau praėjo keturi metai ir, matyt, prancūzai pradeda įsitikinti "geromis sovietų intencijomis."

Ką dabar darys anglai su amerikiečiais, norėdami garantuoti Vakarų Europai saugumą?

Jau šią vasarą jie Londone tarėsi dėl Vakarų Vokietijos ginklavimo NATO ribose, žinoma, tuo atveju, jeigu Prancūzijos parlamentas atmestų Europos Gynybos Bendruomenės planą.

Tokia drumsta politika, kokią šiandien veda Prancūzija, tegali naudotis sovietai.

SĄJUNGININKŲ KOVAI SU KOMUNIZMU BEJIEŠKANT

Mes esame pavojuje, – sako Bullitt, buvęs JAV ambasadorius Maskvoj. – Ar budistai, kurių yra 500 milijonų, gali grumtis su komunizmu? – Japonija yra vienintelis rimtas sąjungininkas Azijoje.

(Laiškas iš Europos)

●

Laisvojo pasaulio kraštai turi nutraukti diplomatinius ryšius su komunistiniais, nesikeisti prekėmis ir atsisakyti "taikingo sugyvenimo" idėjos, vienbalsiai nutarė speciali Kongreso komisija, pirmininkaujama republikono Charles Kersteno, iš Wisconsin valst., neseniai baigusi komunistų agresijos tyrinėjimus Europoje.

Savo laikinajame raporte Kersteno komisija rekomenduoja prezidentui Eisenhoweriui sušaukti tarptautinę konferenciją ir pasiūlyti Amerikai draugingoms valstybėms nutraukti ryšius su komunistinėmis valstybėmis.

"Reikia atsisakyti taikingo sugyvenimo politikos", rašoma raporte, nes tai... migdo ir silpnina Vakarus, tuo tarpu kai komunistai ruošiasi pasauliniam karui.

Kersteno komisija priėjo šių išvadų, išklausiusi daugiau kaip 112 asmenų ir gavusi raštiškų pareiškimų iš kitų 200 asmenų, daugumoje pabėgusių iš komunistų okupuotų kraštų.

Tarptautinė konferencija, kurią ji siūlo prezidentui Eisenhoweriui sušaukti, turėtų oficialiai paskelbti, kad komunistinės vyriausybės neatstovauja tautų valios, patvirtinti Amerikos solidarumą pavergtoms tautoms ir paruošti dinamišką programą, kuri sužlugdytų komunistų konspiraciją.

Prezidentas Eisenhoweris, sakoma toliau raporte, turėtų prie NATO sudaryti karinius vienetus iš pabėgėlių iš anapus geležinės uždangos, kurie tarnautų po savo tautinėmis vėliavomis.

Buvęs Amerikos ambasadorius Maskvoje William Bullitt irgi pasisako už santykių nutraukimą su Sovietų Rusija.

Jo nuomone, Amerika turi ryžtis tuojau pat tarp preventyvinio karo prieš Sovietų Rusiją, arba tarp užkariavimo Kinijos.

"Mes esame mirties pavojuje," sako Bullitt. "Mūsų padangė bus padengta mirtį nešančiais sovietų lėktuvais, nebent, jei mes dar laiku spėsime sunaikinti sovietų pramonės centrus anksčiau, negu jie pasigamins tiek bombų, kad mus sunaikins. Jei mes nenumesime mūsų bombų ant Sovietų Rusijos, mums telieka tik laukti sovietų puolimo su jų vandenilio bombomis."

"Bet šio puolimo nereikės, jei mums pavyks atkariauti Kinijos kontinentą", tęsia Bullitt. Jis siūlo tuojau pat pradėti jungtinę ataką prieš komunistinę Kiniją kartu su korėjiečių ir kinų jėgomis Korėjoje ir Formozoje, padedant laivynui ir aviacijai. Kiniją užėmus, laisvasis pasaulis savo persvaroje turėtų 600 milijonų žmonių.

Pastebėtina, kad Bullitt prabilo kaip tik prieš pasiruošimus sušaukti Azijos pietryčių valstybių konferenciją, kuri NATO pavyzdžiu, turėtų pasirašyti Azijos pietryčių gynybos paktą dar rugsėjo mėnesio pabaigoje.

Amerika deda daug vilčių kovoje prieš komunizmą į budistus. Turėdamas 500 milijonų pasekėjų, budizmas pralenkia krikščionybę ir islamą, religijų tarpe užima pirmąją vietą pasaulyje.

Taip yra popieriuje, bet realybėje kitaip. Sakysim, kinai, kurie yra labiau konfucionistai arba taoistai, dabar, savo valia ar jėgos verčiami, jau yra priėmę naują tikėjimą — komunizmą. Kiek tai liečia japonus, jie grįžę prie savo šintoizmo, gi pačioj Indijoj, kurią reikia laikyti tikruoju budizmo lopšiu, žmonės grįžta prie senojo tikėjimo, brahmanizmo.

Bet, nežiūrint to, Buddha dar viešpatauja Tolimuose Rytuose ir jo vienuoliai — bonzos, sekdami savo mokytoją, atsisako turtų ir bet kokių malonumų pasaulyje, aukodamiesi tik maldoms ir mąstymui, pasitenkindami dubeniu ryžių ir paprastu geltonu rūbu.

Bet kyla klausimas, ko yra verti budistai kovoje prieš komunizmą?

"Jūs turite kovoti su materialistine ideologija, kuri skleidžiama iš Maskvos!" pareiškė Washingtono atstovas MacDonald Rangoone vykstančiame budistų suvažiavime, kuris tęsis iki 1956 metų pavasario.

Bet, tai sakydamas, MacDonald parodė, kad jis nesusipažinęs su budizmo doktrina.

Kaip galima tiems žmonėms skiepyti rezistencijos dvasią, kada jie kenčia prievartavimus be prieštaravimų, kada jie nesigina ne tik žvėries, gyvatės, bet ir blusos.

Šitie asketai yra patys save pasmerkę tylai ir vargui, laukdami vienintelio dalyko — mirties. Bet jei stebuklu pavyktų tuos bonzas sudominti žemiškomis problemomis, politika, ar jie, kartais, neitų su komunizmu?

Tarp tų, kurie nieko neturi ir nieko netrokšta ir tų, kurie viską nori nusavinti kolektyvui, yra tik trumpas lieptas pereiti!...

Vienintelis rimtas sąjungininkas kovai su komunizmu Azijoje, yra tik Japonija, kuri, laimei, jau seniai nusikračiusi budizmo įtaka.

V. G.

Argentinos Lietuvių Balso 1000 numerio išleidimo proga žinoma visame pasaulyje žinių agentūra United Press patiekė Pietų Amerikos spaudai sveikinimą, kuris pasiekė šimtus dienraščių. Sveikinime pažymima, kad ALB yra seniausias lietuvių kalba laikraštis Pietų Amerikoje ir "gali pasididžiuoti savo populiarumu Argentinos lietuvių tarpe".

Praeities šešėliai, Mussolinis ir Hitleris, kurių susitarimo dėka 1939 m. rugsėjo 1 d. prasidėjo antrasis pasaulinis karas. Tai buvo prieš 15 metų...

MŪSŲ TAUTOS PAGRINDAS

JONAS MIŠKINIS

●

Dr. Jonas Basanavičius Aušroje aiškino, kad gimtoji lietuvių kalba yra svarbiausias pagrindas tautybei išlaikyti. Vadinasi, jo idealas buvo lietuviškumas, būti tikrais lietuviais, mylinčiais savo gimtąją kalbą, ginti lietuviškus reikalus ir aktyviai kovoti dėl Lietuvos laisvės.

Taigi, šiuo tragiškuoju mūsų tautos laikotarpiu iškyla prieš akis Lietuvos patriarcho dr. J. Basanavičiaus didžiųjų darbų nuopelnai ir jo nemirštamų idėjų įgyvendinimai. Drąsiai galima tvirtinti, kad dr. J. Basanavičius yra mums vienas tokių lietuvių, kuriais rėmėsi svarbiausi mūsų tautos, tam tikro laikmečio, politiniai, valstybiniai įvykiai. Jis yra vienas tų vyrų, be kurių lietuvių tauta nebūtų atsikūrusi Lietuvos valstybės, vienas tų, kurie fanatiškai tikėjo idealizmu ir šviesią tautos ateitimi. Jis kovojo dėl Lietuvos laisvės ne savo gimtoje tėvynėje, bet tremtyje. Savo gyvenimu tremty dr. J. Basanavičius yra įrodęs, kad lietuvybei nėra nei vietos, nei erdvės, nei laiko varžtų. Jis taip pat įrodė, kad ilgas gyvenimas užsienyje netrukdo dirbti savo tautai. Gyvendamas Bulgarijoje, jis kupinas lietuvybės dvasios, nepailstamai dirbo tautinį, kultūrinį darbą Lietuvos laisvei atgauti. Be to, jis gimtąją kalbą visur ir visada laikė svarbiausiu lietuvybės išlaikymo ramsčiu.

Todėl ir mes iškrikusieji plačiame pasaulyje privalome dr. J. Basanavičiaus pavyzdžiu sekti. Tiesa, gyvendami svetur, turime išmokti ir vartoti kalbą to krašto, kuriame gyvename. Tas yra naudinga patiems lietuviams. Tačiau turime žinoti, kad galim daug kalbų mokėti, bet svarbu savo gimtosios kalbos nepamiršti, ją mylėti ir nesidrovėti jos vartoti. Kiekvieno lietuvio širdyje be paliovos turi rusenti šie poeto žodžiai: "Lietuviais esame gimę, lietuviais turime ir būt."

Žinome, kad mažosios tautos tirpsta didžiųjų tautų katile, jeigu jos yra didžiųjų apsuptos. Kuo mažiau atspari tauta nesilaiko savo kalbos, tuo didesnių nuostolių ji turi.

Pastaruoju metu dažnai spaudoje paminimi faktai, kad daugelis mūsų tautiečių ima nutolti nuo savo tautos kamieno ir didžiausio jos turto kalbos. Todėl galima konstatuoti, kad išeivijoje atsiranda mūsų tautiečių, kabančių kaip ant siūlo ir niekaip negalinčių apsispręsti: būti ar nebūti lietuviu? Tokiems prieš akis atsistoja stambus klaustukas: gal jau tos Lietuvos ir nebus? Tai neverta dėl jos sielotis ir branginti gimtąją kalbą. O ką bekalbėti apie tokius, kurie jau apsisprendė nebūti lietuviais, nors jie yra gryniausio lietuviško kraujo kilmės žmonės. Jų tėvai tikriausiais lietuviais save laikė.

Dėlto negalima tylomis praeiti pro lietuvybei gresiančius pavojus. Negalima beviltiškai sudėjus rankas laukti, leidžiant įvykių eigai savaime slinkti. Reikia veikti. Nesigailėkime šių klausimų dažniau ir plačiau spaudoje kelti.

Dr. J. Basanavičiaus tremty gyvenančio tikslas buvo laisvinti Lietuvą ir saugoti gimtąją kalbą. Jis Aušroje rašė:

"Jau daug šimtų metų praėjo, kai paliovė Lietuvos giedrotose padangėse spindėjus žvaigždelė, kuri mūsų tėvų tėvams švietė, tamsi, neperregima ūkana apsiautė mūsų linksmą senovėje žemę. Visokie vargai ir sunki, ilga vergovė išdildė iš mūsų atminties laimingesnio ir nevergiško gyvenimo atsiminimą. Užmiršome kuomi senovėje buvome, ir tik paminklą, minimą iš mūsų praretoj dainoj ar pasakoj randi eities. Liko dar mūsų garbinga kalba, apie kurią mes galime drąsiai su mokytu vyru ištarti: "Die Sprache ist unsere Geschichte". Štaip viskas pragaišo, o ir tas mūsų vienintelis turtas kalba taipogi nyksta".

Prisimenu, kai 1919 m. Vilniuje, Aukštuose kursuose, skaitydamas paskaitą, dr. J. Basanavičius pareiškė: "Turit būti ne tik geri lietuviai, bet ir lietuvių kalbos saugotojai. Lietuvių kalba esanti senoviškiausia, puikiausia ir neturinti svetimybių. Kas pameta savo gimtąją kalbą ir pasisavina svetimą, paliauja būti lietuviu, nes kiekvienas gyvas kūnas, dvasiai išėjus, tampa mirusiu, taip ir žmogus, kuris pamiršta savo prigimtą kalbą, amžinai numiršta dėl savo tautos".

Taip dr. J. Basanavičius rašė, taip jis gyvu žodžiu kalbėjo.

Bet ar mes, patekę svetur, laikomės Lietuvos patriarcho nurodymų bei patarimų? Anaiptol. Nors dar tinkamai nesusigyvenome su šio krašto papročiais bei tradicijomis, tačiau jau suskubome sudarkyti gimtąją savo kalbą, įterpdami eibes svetimų žodžių. Naujienose dr. Margeris ištisus puslapius prirašo tų lietuvių kalbos darkymo "perlų".

Tad daugiau pagarbos savo gimtajai kalbai.

ARCHYVO REIKALU

Pasaulio Lietuvių Archyvo direktorius kreipėsi į LOKą, prašydamas paraginti apylinkių valdybas padidinti valdybų narių skaičių vienu asmeniu, įvedant PLA talkininko pareigą (pakviečiant tam reikalui tinkamą asmenį ar darenkant artimiausiame susirinkime).

LOKas bendraraščiu savo padalinius paragino remti PLA direktoriaus keliamą reikalą.

Nuo to bendraraščio išsiuntinėjimo praėjo jau gerokas laiko tarpas, tad valdybos vienokiu ar kitokiu būdu PLA talkininkus jau turi, tik Archyvas negali su jais užmegzti kontakto, nes neturi adresų. Kadangi istorinės medžiagos rinkimo darbas neatidėliotinas (nes kiekviena diena atneša didžiausius nuostolius), tad labai prašau Apylinkių Valdybas skubiai pranešti Pasaulio Lietuvių Archyvui (2601 W. Marquette Road, Chicago 29, Ill.) PLA talkininko vardą, pavardę ir adresą.

V. Liulevičius
PLA Direktorius

Ir vis dėlto jos skraido...

PIRMĄ KARTĄ 'SKRAJOJANČIĄ LĖKŠTĘ' MATĖ PER ŽIŪRONĄ

"Skrajojanti lėkštė" viršum Zuricho išbuvo minutę laiko. – Aviacijos kapitonas, stebėjęs per žiūroną, davė smulkų raportą. – Vakare antrą kartą "skrajojanti lėkštė" pasirodė viršum Zuricho...

(Laiškas iš Šveicarijos)

●

Pirmą kartą nuo to laiko, kai pasaulyje pradėta kalbėti apie "skrajojančias lėkštes", akylus stebėjimas buvo atliktas su žiūronų pagalba.

Tai atsitiko rugpjūčio 7 dieną.

Vidurdienį, Zuricho gyventojai, šveicarai, kurie pasižymi šaltakraujiškumu ir negalima sakyti, kad jie turėtų didelę vaizduotę arba jaudintųsi gresiančiu karu, pamatė objektą, kurį buvo sunku pažinti.

Tarp zurichiečių, kurie matė šį keistą daiktą, buvo šveicarų aviacijos kapitonas, su savim turėjęs karišką žiūroną ir vieną minutę atidžiai stebėjo šį keistą daiktą, surašydamas karinei įstaigai smulkų raportą, kurį šiomis dienomis atspausdino rimtas šveicarų laikraštis Die Tat:

"Liečia stebėjimą neištirto skraidančio objekto.

Aš galvoju, kad mano pareiga yra pranešti jūsų žiniai neištirto skrajojančio objekto stebėjimo duomenis.

Stebėjimo data: šeštadienis, 1954 m. rugpjūčio 7 d.

Vieta ir valanda: Zurich, 16,45 val. (4,15 PM).

Dangus: 5/8 dengtas, debesys 1,300 m aukštumoje nuo žemės paviršiaus, vėjas vakarų 60 km į valandą debesų aukštumoje.

Neištirto skrajojančio objekto aukštuma: tuojau pat po debesimis.

Stebėjimo laikas: apytikriai viena minutė, su karišku žiūronu".

Neaiškūs kontūrai

"Per savo buto langą, kuris išeina į Schaffhouse aikštę, aš stebėjau sporto lėktuvus, skraidžiusius viršum miesto. Tuo pačiu laiku aš sekiau vieną vaikų balioną, kuris nešamas vakarų vėjo, slinko ežero link, iš lengvo kildamas į viršų, kol atrodė kaip taškelis.

Staiga ta pačia kryptimi, kuria mačiau balioną, aš pastebėjau tamsų cento didumo diską, kuris, atrodė, buvo po debesimis. Iš pradžių aš maniau, kad tai didesnis balionas. Bet keista: šis diskas, priešingai anam balionui, nesidavė vėjo nešamas. Aš tuojau pasiėmiau žiūroną ir pradėjau stebėti:

Neištirto skrajojančio objekto forma buvo labai panaši į apvožtą lėkštę. Jos storumas buvo vienas šeštadalis jos diametro. Galima buvo aiškiai matyti apskritą platų vainiką, supantį viršutinę dalį disko. Man buvo sunku nustatyti, ar šito vainiko vidury buvo kokia tuštuma.

Šio vainiko spalva nuolat keitėsi iš sidabrinės į ružavą ir vėliau į melsvą. Šis spalvų keitimasis buvo nuostabus. Kai spalva pasikeisdavo į raudoną, kontūrai darėsi neryškūs, bet juos galima buvo vėl aiškiai matyti, kai spalva virsdavo sidabrine ar melsva.

Objektas lengvai svyravo ant savo vertikalinės ašies, lyg vaikų vilkelis. Kas ketvirta sekundė iš užpakalio šio objekto pasirodydavo rudi dūmai, kurie tuoj išnykdavo ore.

Stebėjęs apie minutę laiko šį skrajojantį objektą, aš pagalvojau, kad jis dar kurį laiką pasiliks vietoje ir norėjau telefonu įspėti draugus. Nelaimei, jų negalėjau pasiekti. Kai grįžau prie lango, skrajojantis objektas buvo dingęs.

Man buvo sunku nustatyti jo didumą, bet jis neturėjo būti didesnis kaip 15 metrų (45 pėdos). Žiūrone jis užėmė keturis laipsnius. Imant dėmesin stebėjimo kampą apie 25 laipsnių ir objekto aukštumą, apskaičiavimas duoda tą patį didumą".

Vakare vėl pasirodė

Tos pačios dienos vakare, apie 22,30 val. (10,30) du broliai zurichiečiai pamatė virš Kloten aerodromo žibantį tašką, kurį jie pradžioj palaikė žvalgžde. Staiga šis taškas vertikaliai pasikėlė. Vėliau, pakeisdamas spalvą iš geltonos į raudoną. Paskiau pasidarė baltas ir dideliu greičiu nuskrido į dešinę, dingdamas iš akių. Po kelių minučių jis vėl pasirodė, nuostabiai dideliu greičiu skrisdamas į kairę ir dingdamas danguje.

Antrojo pasaulinio karo išvakarėse Berlyne.

Jungtinių Valstybių istorija

KAIP ATSIRADO KONSTITUCIJA

Tai įvyko po Anapolio suvažiavimo. – Philadelphijos konvencija ir jos debatai. – Konstitucija ir vergai. – "We the people..."

Revoliucija, davusi kolonijoms nepriklausomybę, buvo kūrinys žymių, mokytų ir liberaliai galvojančių žmonių, kuriems masės suteikė reikalingą jėgą. Tai buvo plina to žodžio prasme revoliucija, su visais savo požymiais: prievartavimais, demagogija, kritika ir sąskaitų suvedžiojimu. Tokios revoliucinės dvasios liekanos kėlė nerimo pramoninkuose ir pirkliuose, finansininkuose ir sutaupų saugotojuose. Jiems rūpėjo ramybė ir tvarka. Jiems rūpėjo sutarčių gerbimas. Patyrimas rodė, kad Kongresas, sukirptas pagal konfederacijos straipsnius, nepajėgė valdyti tautos. Parlamentas gali kontroliuoti, bet veikti tegali vykdomųjų organų pagalba.

"Jūs man siūlote", rašė Washingtonas, "panaudoti savo įtaką sukilimui Massachusetts numalšinti... Bet įtaka, tai ne valdžia. Mums reikia tokios valdžios, kuri laiduotų mūsų laisves, mūsų gyvenimą ir mūsų nuosavybę."

Buvo reikalinga centrinė valdžia. Bet kaip ją įgyvendinti, kai valstybės bijodamos netekti nepriklausomybės, yra priešingos tokiam organui? Keletas žmonių pradėjo apie tai galvoti. Jie buvo iš tų, kurie laimėjo karą. Jie buvo tos rūšies reformatoriai, kurie pradeda ir dažniausiai baigia revoliucijas. Bet Amerikos revoliuciją jie norėjo sustabdyti pačioje jos pradžioje. Ir, reikia pasakyti, jiems tai pavyko.

Lokaliniai ginčai buvo pirmas žingsnis į konstituciją. 1785 metais Virginijos ir Marylando komisarai susitiko tartis dėl navigacijos Patomace. Jie pastebėjo, kad Pennsylvanija ir Delaware čia taip pat turi savo interesų. Virginija pasiūlė susirinkti Anapoly ir paruošti bendrą, visiems priimtiną, komercinę sistemą. Tik penkios valstybės atsiuntė savo atstovus. Bet tai buvo didelio darbo pradžia.

Konfederacija buvo įsteigta tais laikais, kai valstybės savo tarpe neturėjo jokių komercinių ginčų, kai nebuvo sukilimų, kaip Massachusetts, kai užsienio skolos dar nespaudė ir kai sutartys nebuvo laužomos. Ir tokia konfederacija valstybėms nedavė jokio saugumo.

Anapolio konferencija davė progos šaukti kitą konferenciją, turėjusią tikslo peržiūrėti konfederacijos straipsnius. Kitais žodžiais, buvo galvojama apie šalies konstituciją, viešai, apie tai nekalbant, kad tuo būdu neišgąsdinus kai kurių asmenų.

Ši konvencija įvyko Philadelphijoje 1787 metais gegužės mėnesį. Joje nedalyvavo Adams ir Jeffersonas, kurie tuo metu buvo Europoje. Šiaip, kiekviena valstybė atsiuntė žymiausius savo piliečius. Iš penkiasdešimt penkių asmenų, dalyvavusių toje konferencijoje, buvo dvidešimt devyni žymiausių universitetų studentai, kurių tarpe tokie, kaip Washingtonas ir Franklinas.

Jurgis Washingtonas visais balsais buvo išrinktas pirmininku. Jis sėdėjo estradoje ir jo kilnios manieros vykstantiems debatams teikė iškilmingumo. Jis atidarė posėdį šiais žodžiais:

"Jei mes, norėdami įtikti tautai, pasiūlysime tai, kuo patys netikime, kaip mes vėliau galėsime pateisinti savo kūrinį? Pakelkime vėliavą, aplink kurią galėtų telktis visi išmintingi ir garbingi žmonės. Visa kita yra Dievo valioje".

Pats išmintingiausias asmuo, be abejo, buvo jaunas New Yorko atstovas Alexander Hamiltonas. Jis siūlė miliciją pavesti centrinei valdžiai ir panaikinti esamus valstybių skirtumus. Tautos balsas, jo nuomone, nors vadinamas Dievo balsu, bet tai esą netikslu. Tauta būna audringa ir pilna kaprizų, jos sprendimas retai kada esąs teisingas. Jis pareiškė, kad tik respublikoniška valdžia Amerikai yra priimtina, bet jis pageidavo vyriausybei plačios valdžios.

Virginijos atstovas James Madison buvo panašios nuomonės. "Jei žmonės būtų angelai", jis sakė, "nereikėtų nė valdžios." Turėdamas daugiau autoriteto, negu Hamiltonas, jis faktinai tapo konstitucijos tėvu.

Tai buvo aukštas, išblyškęs ir kuklus žmogus, kuris raudonuodavo dėl kiekvieno į jį įsmeigto žvilgsnio. Bet jis buvo nuodugniai išstudijavęs visų konfederacijų (ypač Graikijos) istorijas ir kuriam Jurgis Washingtonas reiškė didelės pagarbos. Madisonas buvo partijos žmogus ir todėl fanatikai jį vadino opurtunistu. Bet jo idėjų ryškumas, būdo švelnumas jam padėjo konferencijoje. Jis, kaip ir Hamiltonas, galvojo, kad pagrindinė konstitucijos paskirtis ginti mažumos teises prieš daugumą. To siekiant, reikia nuolatinių rinkimų, aukščiausiojo teismo.

Asmenys, kurie dalyvavo toje konferencijoje, turėjo tikslo rūpintis ekonominiais reikalais. Tarp tų 55 atstovų nebuvo nė vieno smulkių ūkininkų, ar pramonės darbininkų atstovo. Ir šiandien kai kas tebemano, kad tai būta klaidos. Keturiolika atstovų buvo didelių žemės plotų valdovai, kurių penkiolika tebelaikė vergus. Bet būtų klaidinga sakyti, kad tuos nutarimus jie priėmė, gindami savo interesus. Philadelphijos suvažiavimo dalyviai savo galvose turėjo šalies ateitį. Darbas buvo naujas ir didelis, reikalingas pasiaukojimo ir idealizmo. Posėdžiai vyko prie uždarų durų ir atstovai buvo susitarę niekam nepasakoti apie savo debatus.

Nepasitikėdami seniu Franklinu, kuriam tada buvo 80 m. amžiaus ir kuris nevisada laikė savo liežuvį už dantų, kiekvieną vakarą du atstovai palydėdavo jį iki namų. Prie konfederacijos salės durų stovėjo sargyba, ir joks sekretorius nedalyvaudavo debatuose. Tai išgelbėjo konferenciją ir užtikrino jos pasisekimą. Nekartą atstovai buvo karštai susiginčiję. Jeigu šie ginčai būtų buvę vieši, joks kompromisas nebūtų buvęs įmanomas. Jungtinių Amerikos Valstybių konstitucija, šis milžiniškas kūrinys, yra išmanties ir slaptumo išdava.

Pati pirmoji problema, kurią reikėjo išspręsti, tai ginčai tarp didžiųjų ir mažųjų valstybių. Iki šiol kongrese kiekviena valstybė turėjo po vieną balsą. Didžiosios valstybės tai laikė neteisinga ir todėl reikalavo, kad atstovavimas būtų proporcingas pagal gyventojų skaičių ir mokamus mokesčius. Jie siūlė įsteigti dviejų atstovų rūmus, bet mažųjų valstybių atstovai buvo linkę palaikyti vienerių rūmų projektą. Šios dvi grupės ginčijosi keletą savaičių.

Birželio mėnesį užėjo karščiai, o su jais ir atstovų nuotaika įkaito. Padėtis atrodė beviltiška. Franklinas pasiūlė kiekvieno posėdžio pradžioje sukalbėti maldą, kad bent tuo būdu sušvelninus debatus. Pagaliau laikraščiai Indepence Hall vadino Unanimity Hall... Tik apie liepos mėnesio vidurį, orui šiek tiek atvėsus, buvo priimtas Connecticut valstybės kompromisas: Atstovų Butas su proporcinga valstybių gyventojų skaičiaus atstovybe ir Senatas, kurį sudarys po du senatorius iš kiekvienos valstybės, nežiūrint jos didumo. Pamatas buvo padėtas ir kūrėjai galėjo imtis statybos.

Pagal šį projektą, vieni kitus kontroliuoja. Prezidentas turėjo tokią rolę, kokią valdina Anglijos karalius ir vyriausybės pirmininkas. Kai kurie norėjo, kad jis būtų vadinamas "Jo Didybė Prezidentas". Hamiltonas siūlė prezidentą rinkti iki gyvos galvos ir kad jis būtų lygus monarchui. Nors monarchijos idėja Amerikoje nebuvo populiari, bet jos prezidentas buvo galingesnis ir už Anglijos karalių.

Buvo karštai ginčytasi ir dėl balsavimo teisių. Tais laikais balsuoti galėjo tik savininkai. Duoti teisę visiems piliečiams balsuoti atrodė perdaug revoliucinga. Ir tik žymiai vėliau ši teisė buvo suteikta visiems piliečiams.

Nemažiau buvo ginčytasi ir dėl balsuotojų skaičiaus valstybėse. Ar vergai laikomi teisėtais balsuotojais? Pietiečiai sakė — taip. Bet šiauriečiams tai atrodė skandalinga. Ar tai žmonės? Jei jie yra žmonės, duokite ir jiems teisę balsuoti. Ar jie yra turtas? Jei taip, kodėl, tada, nesuteikti balsavimo teisės turtams? Kodėl Philadelphijos namai ir Bostono laivai negali balsuoti?

Pagaliau buvo pasiekta kompromiso: vergai, nors jie ir neturi teisės balsuoti, trys penktadaliai jų bus įjungti į bendrą gyventojų skaičių.

Buvo susitarta, kad Aukščiausias Teismas, kurio teisėjus prezidentas skiria iki gyvos galvos, Senatui pritariant, tarta paskutinį žodį. Vox iustitiae, vox Dei.

Buvo susitarta, kad Kongresas išsirinks dešimt ketvirtainių mylių plotą, kuris bus vadinamas District of Columbia ir kur bus pastatyta federalinė sostinė.

Bet vis dar nebuvo tvarkos dėl autoriteto pasidalinimo tarp federalinės ir valstybių vyriausybių. Federalinės valdžios pareigos buvo sužymėtos konstitucijoje. Ji turėjo teisę imti mokesčius, rūpintis krašto apsaugos reikalais, vesti prekybą su užsieniu, kalti pinigus, organizuoti paštą, skelbti karą, mobilizuoti kariuomenę. Visa kita, kas nepažymėta konstitucijoje, buvo palikta valstybių vyriausybėms. Tokiu būdu Jungtinių Amerikos Val-

(Nukelta į 7 psl.)

ILIUZIJOS IR TIKROVĖ

Kino filmomis, televizija ir kitomis šių dienų technikos priemonėmis žmogui yra sukuriamos tokios puikios iliuzijos, kurios savo veikimu pilnai pavaduoja tikrovę ar ją pakeičia.

Tačiau ir šiaip žmogus mėgsta iliuzijas — jos yra tiesiog tam tikra dalis žmogiškos būties. Dėlto tikras vargas yra su tais, kurie kartais panūsta jieškoti šimtaprocentinės tikrovės, nuogų faktų ar sausos logikos. Ak, kaip nemaloni dažnai būna ta nuoga gyvenimo realybė.

Prieš keli metus vienoje Vokietijos lietuvių kolonijoje prof. A. Maceina skaitė Motinos dienos proga paskaitą. Kaip paprastai, į pirmąsias eiles susėdo labiausiai vaikingos motinos — priimti tradicinio liaupsinimo.

Tačiau prof. A. Maceina būtų ne Maceina, jei jis ir į šią sritį nebūtų pažiūrėjęs giliau, iš esmės. Žinoma, širdies gilumoje visi sutiko su jo mintimis, tačiau — kam griauti oficialiai viešumos priimtą iliuziją... Skirstėsi iš paskaitos daugelis nepatenkinti, ir tik vėl naujų priešų prof. A. Maceina sau įsigijo.

Po to, vienas lietuvių laikraštis atspausdino labai įdomius ir objektyviai parašytus atsiminimus iš pirmojo Lietuvos laisvės dešimtmečio. Kilo dėl to net organizuoti protestai: kam, esą, griaunama gražį mūsų praeities iliuzija — tas gali tik mūsų patrijotinei nuotaikai pakenkti...

Anglai turi savo karališką iliuziją, kuria žavisi ir kitų kraštų piačiosios minios, o ir mūsų laikraščių puslapius ji taip dažnai pasaldina.

Kiek pikto nepasitikėjimo atsiranda, kai vienur kitur yra mėginama tikrais faktais parodyti ir "antrąją medalio pusę" apie prezidentą Roosevelta, generolą Marshalą ir kitus.

Apie mūsų praeities veikėjus taip pat turime, paprastai, tik labai gražias legendas: atrodytų, kad jie neturėjo nei žmogiškų silpnybių ar ydų, nei savo asmeniško gyvenimo.

Kartais tam tikros aplinkybės parodo juos ir iš kito taško, kaip yra buvę su Jonu Kriaučiūnu ir kitais, tačiau daugeliui pasiseka ir su gražia legenda prasmukti amžinybėn, o apie mirusius — "gerai arba nieko".

Kartą prof. V. Biržiška yra prasitaręs apie vieną mūsų praeities veikėją, kad jei pasakytų visą tiesą apie jį, tai lietuviai net ir jo biustą iš Karo muziejaus sodelio išmestų.

Taigi, kur nueisime, griaudami iliuzijas — kas uždegs mus patrijotiniams žygiams!

Tuo pačiu pedagoginiu principu yra kuriamos skaisčios aureolės ir šių dienų veikėjams.

Vienas laikraštis neseniai skundėsi kai kuriais visuomenės veikėjais, kad jie, esą, kartais nežino, kur tą visuomenę veda ir dėl to netinkamai veda. Tačiau jei be iliuzijų būtų į juos pažiūrėta, lengvai matytųsi, kad jie tos visuomenės niekur neveda, bet veikia tik, kad veiktų, kad būtų kitų priešaky — čia yra jų tam tikros rūšies sportas. Dėlto jie priklauso prie daugelio organizacijų ir mielai imasi joms vadovauti (žinoma, apie tai garsiai negalima kalbėti — tuojau gausi per kepurę).

Kažkas yra kartą pasakęs, kad tos visos socialaus būdo kaimo moterėlės, kurios mėgsta eiti per kiemus (pasikėminėc — kaip dzūkai sako) tie visi kaimo piršliai, muzikantai ir panašūs visuomenininkai, jei jie būtų miestuose ir būtų išsimokslinę — jie būtų mūsų pirmaujantieji veikėjai.

Važiuodamas į tarnybą, kasdien matau kelias garbės lentas žuvusiems kariams, ant kurių yra užrašyta, kad jie žuvo "for God and Country".

Kai dėl tėvynės — galima būtų dar diskutuoti, bet kad jie ne dėl Dievo žuvo, tai kiekvienam yra aišku. Dievas iš tokių iliuzijų galėtų tik nusišypsoti, Herbačiausko žodžiais tariant.

Vienas nelabai gražios išvaizdos poetas neseniai yra viešai pareiškęs, kad jį moterys labai mylinčios, o kai buvęs jaunas, tai jo nemylėdavusios. (Taigi, būna ir tokių paradoksų...).

Nemalonus dalykas, kai iliuzijos yra griaunamos. Sugriovus vienas iliuzijas, žmogus kuriasi kitas, arba jam kas nors kitas jas kuria.

Vaiko dienose, kai pirmą kartą patiriama, kad žmogus ateina į šį pasaulį tokiu pat būdu, kaip ir gyvuliai, pasidaro liūdna dėl tokios grubios tikrovės. Dar yra liūdniau, kai pirmą kartą akyvaizdžiai pamatai, kad reikės mirti.

Čia prisimena ta diena, kai pramokęs geriau skaityti, užtikau senuose tėvų laikraščiuose iš caristinių laikų vieną ilgoką Purėno, vėliau, žinomo Lietuvos profesoriaus, straipsnį apie chemišką žmogaus kūno suirimą po mirties.

Jame jis smulkiai aprašinėjo, kokie irimo cheminiai procesai prasideda jau pirmąją po mirties dieną, kokios cheminės medžiagos atsiranda vėliau, lengvai atpažinamos iš jų bjauraus kvapo, kokių mikrobų pulkai, kirvius ant pečių užsimetę, stoja pirmon darbymetėn, o kurie atsiranda vėliau.

Ak, ta baisi tikrovė! Rodos, geriau klausytum iliuziją sakant, kad užmigo amžinu miegu ("tegu būna jam lengva žemelė", — užbaigia kas nors patetiškai)...

St. Mz.

Nuorudenio mada.

TREMTINIO DIENORAŠTIS

PR. STIRBYS

Lapkričio 23—27.

Nieko ypatingo. Renkame bulves, kertamės žiemai malkų, arba svečiuojamės pas miško "naujakurius".

29 d.

Tėvukas eina dirbti pas vieną kaimo našlę, kurios vyras praeitą savaitę staiga mirė.

Ignas daro žygių persikelti į dvarą račium. Atrodo, kad kliūčių nebus, tik jau teks įsirengti gyvenamą patalpą nenaudojamam barake.

Mikui išvažiavus, aš perėmiau "dolmetčerio" pareigas. Prireikus arkliams pašaro, kas susirgo, reikia į vaistinę, pas gydytoją, pas seniūną, ūkinį vadovą, vis šaukiasi manęs. Net Arbeitsamto registracijoje, mano asmeninėje kortelėje užrašė: "vertėjas"!

Pas tą našlę, kur dirbdavo tėvukas, dabar atkėlė vieną lietuvių šeimą, su bendru transportu atvykusią iš Gdynės. Turėsime daugiau bendro likimo tautiečių.

Nuėjome aplankyti minėto transporto tautiečių, apgyvendintų miesto barakėliuose. Atvežę vokiečiai pareiškė, kad vėliau apgyvendinsią butuose. Tačiau pažadai taip ir liko pažadais. Be baldų ir reikalingiausių reikmenų, tiesiog ant grindų pasikloję šiaudų, šiuose mažuose, žemais langučiais pastatėliuose turi talpintis iki 50—60 žmonių. Visiems sugulus, net ant kito šono... apsiversti negali. Apie švarą ir gryną orą bei sanitarines sąlygas netenka nė kalbėti: grindys išpuvusios, drėgnos, nuo lubų ir sienų teka žemyn garo lašai. Žmonių prikvėpuotas oras ir prakaito kvapas maišosi su dulkėmis, sutrintais šiaudais, nuolat prinešamu purvu. Gėrimui vanduo imamas iš šalimais tekančio upelio, kuris panašus į kažkokį kanalizacijos griovį. Maistą pristato iš NSV miesto virtuvės, tačiau šis neretai būna užšalęs ir net su... gyvūnais. Nieko nepadėjo kreipimasis į vietos įstaigas, o vieton pažado čia laikyti tik kelias dienas, tokia padėtis jau tęsiasi kelios savaitės ir dar nematyti galo. Paskutiniu laiku naciški pareigūnai besikreipiantiems nesigėdina ir sarkazmo bei pašaipos.

— Mes turime pakankamai vargo ir su savo žmonėmis iš Rytprūsių... Jeigu čia nepatinka, pasijieškokite geresnės vietos...

Kai kurie nepakeldami barakuose esančio tvankaus oro ir supelėjusių šiaudų kvapo, lauke pasistatė palapines. Vargas ir skurdas kyšo iš kiekvieno kampo. Artinasi žiema ir nematyti jokių žymių šių vargšų padėties pagerinimui. Jie mielai susijieškotų ir patys butus bei darbą, bet vos ištari, jog esi iš šių barakų, gyventojai kratosi kaip piktosios dvasios... Daugumą sudaro moterys, vaikai ir seneliai, o jauni vyrai kažkur Rytprūsiuose atskirti ir pasiųsti apkasų kasti. Šeimų likučiai atsidūrė dabar čia ir štai turime prieš akis "lagerio" vaizdą, kurio taip vengėme visą kelionę.

Grįžau prislėgta nuotaika, o akyse stovėjo matytas skurdas ir nužmogintų tautiečių žiaurus gyvenimas.

7 d.

Apsirgo mama ir vakar palikome ligoninėje. Gydytojas pripažino kraujo sukalkėjimą. Sako, teksią gerokai pagulėti.

Sužinojau naują Laukaičio adresą. Pasirodo, laiku iš Rytprūsių pasprukęs ir dabar apsigyvenęs netoli Danzigo. Saliutė ir Stasys jau atsidūrę pietų Vokietijoje, tuo tarpu Viktas, kaip gydytojas, pasiųstas į rytų frontą.

Užsakiau Berlyne einantį lietuvišką laikraštį Lietuviai. Pagaliau vėl turėsime lietuvišką žodį, kurio taip pasiilgome.

Turiu vargo su Užupio bulvėmis. Jau baigiasi tų visokių "šeimų" terminas, o jie dar niekur bulvių negavę. Tikisi ir laukia, kad aš visur ir už visus žinočiau ir viskuo rūpinčiausi...

13 d.

Radijo pranešimu, Dono srityje, Ukrainoje ir Gudijoje prasidėję sukilimai. Švedijoje Pabaltijo kraštų pabėgėliai atsisakę įsileisti į savo stovyklas sovietų pasiuntinius, ryšium su jų repatrijavimu į bolševikų valdomas tėvynes. Vakaruose anglai 15-kos divizijų pajėgomis pradėjo naujus puolimus.

17 d.

Visgi švedų vyriausybė sutiko... Pabėgėliai ir visa visuomenė vyriausybės elgesiu pasipiktinę.

Mūsų "bauerfiureris" žada nebeduoti arkliams pašaro. Nors už jį mes patys mokame, bet kadangi nieko nedirbame, kaimo vyriausybė pradėjo šlaustis ir verčia arklius parduoti. Reikalauja, kad su arkliais važiuotumėm į Polnową prie apkasų kasimo darbų, kur prievolės būdu privalo porą savaičių važiuoti visi ūkininkai.

21 d.

Pradėjo stipriau šalti. Visą laiką dar vyko laukų darbai, buvo ariamos dirvos taip, kad ir didžiausi tinginiai galėjo apsidirbti. Gamtos sąlygos žymiai palankesnės, negu Lietuvoje.

Jau pardavėme arklius. Pašaro kaskart vis buvo mažiau ir mažiau, o vargšai "žemaitukai" tapo nebepanašūs į savo protėvius riestasprandžius žirgelius, kuriais didžiuodavosi neretas žemaitis.

23 d.

Rengiamės Kalėdų šventėms. Tėvuką paskyrė pas kitą mažažemę ūkininkę, kurios vyras kažkur fronte, o ši viena su būriu vaikų neapdirbanti penkių ha ūkelio.

Man pradėjo skaudėti dantys.

24 d. Kūčios.

Į liūdną ir vargingą tremtinio gyvenimą atskrido Kristaus užgimimo šventė, šarmuotos Kalėdos. Nevažiuosime šiemet į rarotas, negaus varpai Lietuvos bažnyčiose, nesveikins kaimynas kaimyno su linksmom šventėm, nelinkės džiaugsmo bei laimės. Ašaros vilgys kukų stalą, kąsnis strigs gerklėje, spaus širdį, slėgs mintis.

Kampe žiba skurdi eglutė, jos papuošalai paprasti iš popierėlių padaryti žibučiai. Nejučiom skrendame mintimis į gimtąją žemę, į paliktas grįčias, prie likusių artimųjų, prie prakartėlių bažnyčiose ir mirgančių vaškinių žvakių. Gal rinksis ir ten prie stalo likusieji su nepasitikėjimu dairydamiesi į duris, ašarotom akim žiūrės į tuščias vietas, kur sėdėdavo tėvas ar sūnus, vyras ar žmona, broliai bei seserys. Vieni iš jų gal bus jau radę poilsį bei amžiną ramybę Lietuvos žemelėje, kiti prisiglaudę miškų glūdumoj, treti nežinomuos Altajaus toliuos kęs šaltį ir alkį, nešdami žiaurią vergiją. Likusieji išblaškyti Europos vakaruose, klausysis priešlėktuvinių sirenų garsų, drebėdami slėptuvėse ir bunkeriuose.

Man vis dar skauda dantys... Kristina, sutvarkiusi stalą, pažiūrėjo į liūdnai spinksinčią kampe eglutę, į jos pačios su atsidėjimu, kruopščiai, paruoštą Kūčių vakarienę, pažvelgė į mano sutinusį veidą ir... užsikniaubė ant stalo. Tėviškėje likę artimieji, Sibire sesuo, rytų pragare brolis... Visa tai šiuokart prisiminė ir nebegalėjo ne tik valgio paliesti, bet ir prakalbėti. Tylėjome kaip laidotuvėse. Tėvukas bandė šio to paragauti, bet tuoj atsikėlė ir, nuėjęs prie savo lovos, ėmė šluostyti ašaras.

(Nukelta į 6 psl.)

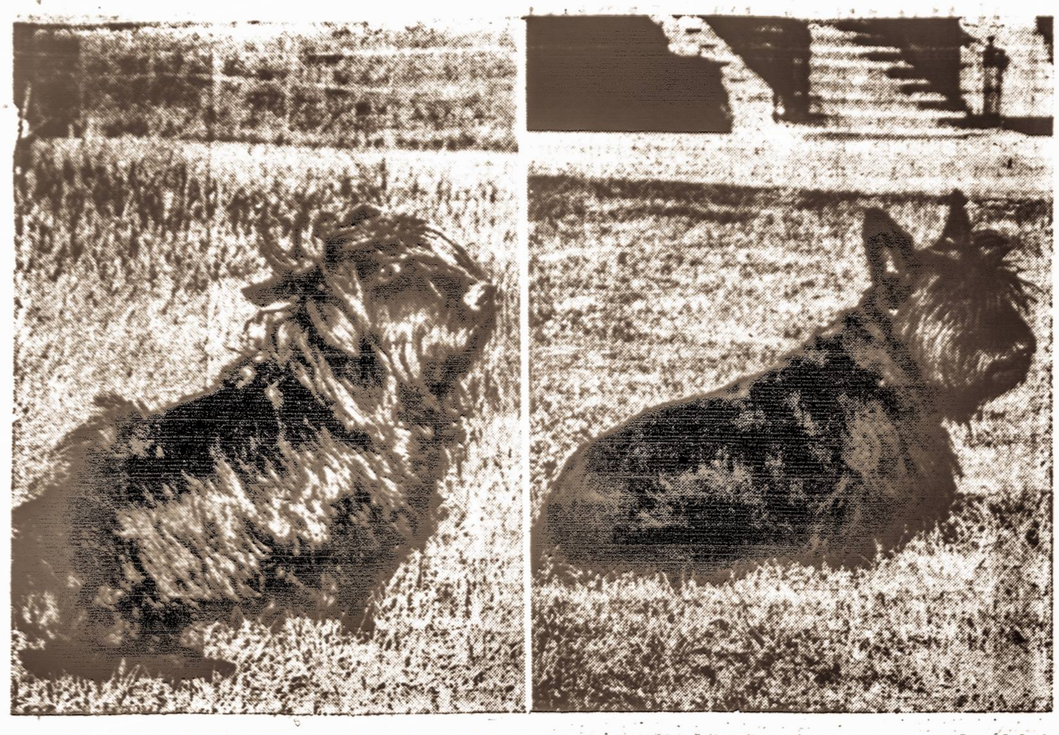

Neseniai prezidentui Eisenhoweriui buvo padovanota šuniukas (dešinėje), kuris savo išvaizda labai primena prezidento Roosevelto turėtą Falą (kairėje). Fala pateko į istoriją, nes jos vardu kartą Roosevelt as atrėmė republikonų priekaištus...

Mums rašo

Labai gerbiamas
Pone Redaktoriau:

Iki šiol Vienybės neprenumeravau, nors ją skaitydavau. Vienybė man patinka ne tik už tai, kad joje visada daug mūsų visuomeninio gyvenimo bei pasaulinės politikos aktualijų, kad gausu gražių iliustracijų, kad pirmasis puslakštis visada puošiamas gražiu ir prasmingu vaizdeliu, kad jos stilius lengvas ir turinys įdomus, bet ir už tai, kad ji nesustingusi, kad joje pulsuoja modernaus, šiųdienio gyvenimo pulsas. Joje ne alšėnai — brazdžioniai — susmarai rašo, bet vyrai platesnių akiračių ir polėkių.

Joje leidžiama pasisakyti mūsų visų reikalais, mūsų pirmųjų nepriklausomybės kovų savanoriams — kūrėjams, kurių, deja, taip jau nebedaug teliko ir, kurių doleriais susirūpinę redaktoriai užmiršta paminėti.

Ji, Vienybė, ne šios žemės turtais susirūpinusių organizacijų narių smarkiai puolama ir siundoma pulti, moka taktiškai ir neapsilenkiant su mandagumo dėsniais apsiginti ir savąją "liniją" **neiškreiptą** (nevingiuotą) laikyti. Bravo! Sveikinu už tai Lietuvos savanorį — kūrėją redaktorių, p. Tysliavą ir nuo šiol noriu būti nuolatinė Vienybės skaitytoja.

Priedas: Money Order 5 dol. sumai.

Telaimina Jus, Redaktoriau, Visagalis Dievas!

Patricia Vaičaitytė

Chicago, Ill.

KAIP ŠIANDIEN VERTINAMAS ŽMOGAUS KILMĖS MOKSLAS

Žmogaus kilmės klausimas buvo pavadintas "visų klausimų klausimu". Jis domino žmones ne vien tiktai nuo Darvino laikų. Nuo to laiko, kai žmogus pradėjo galvoti apie save, taip pat jis domėjosi ir šiuo klausimu. Darvinas padėjo tiktai gamtos mokslo atsakymui prasiveržti. Iki jo pirmavo idėjiniai ir pirm visa ko mitiški šios problemos svarstymai. Nuo Darvino gamtos mokslo ir mito atstovai išėjo į viešą ginčą, kupiną neapykantos, kaip kadaise dėl Koperniko pasaulėvaizdžio. Jų kovos šūkis: sukūrimas ar išsivystymas? Kas teisus, biblija ar Darvinas? Ar žmogus vieninteliu Dievo veiksmu sukurtas iš žemės grumsto ar jis kilęs iš beždžionės? Nėra jokios abejonės, kad krikščionių Bažnyčios uoliųs šalininkai mielai būtų norėję matyti Darviną ir Haeckelį ant laužo. Bet naivūs tikintieji šiuo pareiškimu buvo sukrėsti. Susidūrę su sprendimu pasisakyti už biblija ar Darviną, jie masiniai išstodavo iš Bažnyčios. Tiesą pasakius, šiandieniniu požiūriu jų tikėjimas nėra buvęs gilus, nes ginče dėl Darvino buvo įsigalėjęs nesusipratimas, kurį galima suprasti tik iš to laiko dvasios.

Nesusipratimai

Šiandien ginčas dėl kilmės yra baigtas, teologijai ir gamtos mokslui nepasitraukus nė vieno žingsnio nuo savo nuomonių. Žmogaus kilmės iš gyvulių eilės teorija šiandien iš esmės yra daug geriau pateisinama negu Darvino laikais, o tačiau dabartinis popiežius prieš keli metus isakmiai yra pareiškęs, kad tai jau yra pralenkta "pažiūra gamtos mokslui priskirti religijai priešišką tendenciją". Nesusipratimai ginče dėl žmogaus kilmės yra pašalinti ne teologų ir gamtos mokslininkų bendru pareiškimu, ne kompromisu, bet laikmečio dvasios pasikeitimu. Nebeįžiūrima kilmės teorijoje jokio priešstaravimo sukūrimo istorijai, galbūt, šiandien suprasta, kad abidvi puikiai viena kitai tinka. Tačiau, kokia gi buvo priežastis, dėl kurios įvyko tokie dideli nesusipratimai?

Galima nurodyti daug priežasčių. Pirmiausia, žodis "kilmė" buvo negeral suprastas. Gamtos mokslas nukalė šią sąvoką, nes vaizduojant visų gyvių rūšių išsivystymą iš vieninteliо kamieno, lygiagrečiai įsibrauna kilmės medžio su šakomis vaizdas. Taip pat ir žmogus šiame išsivystyme dalyvavo. Kada buvo nustatyta žmogaus ir beždžionės organizmo sudėties panašumai, tada buvo pasakyta, kad abu kilę iš bendros šaknies. Šis žinduolis, kuris šiandien gyvenančių beždžionių ir žmonių turėtų būti bendru protėviu, zoologiniai buvo priskirtas prie beždžionių. Taigi, buvo pasakyta "žmogus kilęs iš beždžionės". Mokslinio dalyko esmės šis trumpas, kupinas nelaimių pavadinimas reiškė "beždžionę", kaip seniai išmirusią žinduolių rūšį, o ne tas beždžiones, kurias šiandien sutinkame žmogaus nepaliestame miške. O žodis "kilmė" yra tiktai sudėtingo išsivystymo, kuris dar nėra visiškai suprastas, paveikslas arba simbolis.

Daytono beždžionių byla

Nespecialistas — o prie jų priklauso visi, kurie nemoka aiškinti paleontologijos (suakmenėjusių augalų ir gyvulių mokslas) radinių — kilmės žodžiu suprato visiškai ką kitą. Šio žodžio mokslinio turinio jis nesuprato, bet tuojau jį perkėlė į tam tikrą jausmų plokštumą: prosenelis, iš kurio kiekvienas kilęs, yra pagarbos išreiškimas. Vaikas, natūraliausiu būdu gerbia artimiausią savo proseneli, būtent tėvą. Jis nori toks būti, kaip tėvas. Prosenelis yra pavyzdys, kurio sekimu yra pagrįstas labai senas religinis akstinas. Mūsų visų pavyzdys yra Dievas, mus sukūręs. Iš jo viskas kilo, kas mes esame, ir jo link mes siekiame. Kilmės mokslas nieko nenori pakeisti šiame titiškos formos supratime apie žmogaus kilmę. Bet, kada jo dėsnis ("žmogus kilo iš beždžionės"), nepasiruošus, įsiveržė į mitišką galvojimą, buvo tikima, kad gamtos mokslas noris pastatyti beždžionę į tą vietą, kurią anksčiau buvo užėmęs Dievas. Teologai kilmės moksle įžiūrėjo Dievo paiuoką. Beždžionė pasidarė "Dievo atvaizdo" karikatūra. Kilmės mokslas buvo paskelbtas blogiausia herezija. Šis nesusipratimas, greičiausiai, nebūtų įvykęs, jei būtų kalbėta apie "evoliuciją", o ne apie "kilmę", jei būtų pasakyta, kad žmogus kilęs iš amfibijos (kiaupės) arba vienaląsčio gyvio, nes amfibija ir vienaląstis gyvis yra anapus žmogaus mitiško vaizduotės pasaulio. Bet ne beždžionė. Kiekvienas naivus žmogus išsigąsta, kai pirmą kartą pamato šimpanzę: jis instinktyviai suvokia žmogaus ir beždžionės veido panašumą, bet mitiškai jį aiškina. Beždžionė jam pasidarė kažko žemo, menko, instinktyvaus simbolis.

Dar 1925 m. susitrenkė mitas ir mokslas pragarsėjusioje iš blogosios pusės Daytono beždžionių byloje. Kadangi kilmės mokslas prieštaravo bibliškai sukūrimo istorijai, kai kuriose Amerikos valstybėse įstatymu buvo uždrausta mokyklose pamokų metu minėti kilmės mokslą. Darvino ir Haeckelio prasme. Taip pat ir Tennesee valstybėje. Pradinės mokyklos mokytojas John Scopes nesilaikė šio draudimo ir vieną gražią dieną atsidūrė teismo kaltinamųjų suole. Jo asmeniu puritonai norėjo duoti kitiems atgrasinantį pavyzdį. Spauda tuojau pagriebė šį dalyką ir Daytono teismo salė tapo paskutinio mito ir mokslo ginčo scena. Byla truko 12 dienų. Valstybės gynėju buvo senatorius William Jennings Bryan, fanatikas puritonas. Pradžios mokyklos mokytoją gynė vienas gabiausių New Yorko advokatų. Pagaliau, šioje audringoje, skandalingoje byloje viskas susikaupė ties vienu klausimu: kaip reikia aiškinti biblija, paraidžiui ar pagal prasmę?

Nors John Scope dėl formalaus nusižengimo įstatymui buvo nubaustas pinigine bauda ir poto negalėjo pasirodyti tarp susijaudinusių Daytono ūkininkų, puritonas Bryan buvo išjuoktas pasaulio spaudoje. Kada buvo svarstoma, kaip reikia Biblija aiškinti, Scopes gynėjas klausė jį, ar jis pažodžiui tikįs, kad Adomo ir Jievos nusidėjimo metu Dievas pasakęs gyvatei: "Už bausmę tu turėsi visą savo gyvenimą šliaužti ant pilvo". Bryan patvirtino, kad jis paraidžiui tuo tikįs, o ne simboliškai suprantąs. Po to, gynėjas klausė jį: "O kuo jūs tikite, kad gyvatė anksčiau šliaužė?"

Ginčas baigtas

Galbūt, ši istorija tėra tiktai anekdotas, vis dėlto išmintingi teologai pasiskubino pareikšti, kad biblija nereikia pažodžiui suprasti. Tai esąs net fantazijos nebuvimo įrodymas, jei ginčijamas jos simbolinis turinys. Tačiau, Daytono beždžionių byla vienu atžvilgiu buvo naudinga: ji išaiškino teologų ir gamtos mokslininkų nesusikalbėjimo priežastis. Nuo to laiko senas ginčas dėl žmogaus kilmės baigtas. New Yorko Mokslo Akademijos buvęs pirmininkas A. Cressy Morrison savo giliu religingumu persunktoje knygoje "Man does not stand alone" rašo, kad "Biblijos sukūrimo istorija absoliučiai sutinka su moksliniu pažinimu.

Tokiu būdu kelių šimtmečių išsivystymo mintis nugalėjo kitus supratimus apie gyvių atsiradimą, ir tikras dalykas, kad taip ir liks. Mūsų žemės visos gyvijos išsivystymas, trukęs ilgiau kaip du bilijonus metų, rodo palinkimą į didesnį pajėgumą ir aukštesnį organizuotumą. Kitaip sakant, pastebėtas pakilimas. Aukščiausias išsivystymo laipsnis buvo atsiektas terciare, maždaug prieš 60 milijonų metų, išsivyščius aukštesniems žinduoliams. Jų esminiam planui žmogaus kūnas atitinka visomis savo smulkmenomis ir pagrindais. Dar terciare yra kilęs žmogus, kaip kūno — sielos būtybė ir kaip jauniausias žinduolių eilės išsivystymo narys, pradėjęs savo išsivystymą.

Niekuomet kilmės mokslas netvirtino, kad žmogaus išsivystymui nereikia pridėti jo dvasios — sielos ir kad beždžionė ir žmogus yra tas pats. Tačiau kilmės mokslo priešininkai suprato, tartum būtų norima paneigti žmogaus dvasią — sielą ir sutapdinti žmones su beždžionėmis. Iš tikrųjų, kilmės mokslas nieko nesako apie žmogaus išsivystymą jo dvasios — sielos atžvilgiu, nes jis turi reikalų tik su griaučių liekanomis, kurias ir turi aiškinti. Tai yra pripažinta kilmės mokslo silpnybė. Bazelio filosofas Haeberlin pirmą kartą į tai nurodė, kad aukštesnį negalima išvesti iš žemesnio. Šį atsitikimą vaizduoja toks vulgarus pavyzdys: negalima sakyti, kad motociklas kilo iš dviračio. Motociklas, atžvilgiu į dviratį, turi kažką naujo, būtent, motorą, ko dviratis neturi. Taip pat ir žmogus turi dvasią — sielą, ko beždžionė neturi. Taip pat nėra jokio pereinamo laipsnio tarp dviračio ir motociklo, apie kuriuos būtų galima tvirtinti, kad tai nebėra jau dviratis, bet taip pat nėra ir motociklas. Beždžionių ir žmogaus (fosilijų) išsivystymo eilės tarpiniai nariai liečia tiktai griaučių išsivystymą. Tai nėra joks primityvios dvasios — sielos įrodymas, kada patiekiamas tarpinis narys tarp beždžionės ir žmogaus. Levy-Bruhl, kuris kadaise norėjo priskirti priešistoriniam žmogui "primityvią sielą" ir "priešlogini galvojimą, priešingų įrodymų slegiamas mirties patale savo teoriją atšaukė. Pietų Prancūzijoje ir Ispanijoje neseniai surasti uolų piešiniai įrodo, kad priešistorinis žmogus jau prieš tūkstančius metų buvo sukūręs aukštą kultūrą.

Keistu būdu tai būta trijų katalikų kunigų, priešistorinių laikų tyrinėtojų, kurių dėka buvo pakeistas priešistorinių laikų žmogaus supratimas, ir kurie įrodė, kad jau pirmasis žmogus buvo sukūręs aukštą kultūrą. Šie trys tyrinėtojai: vokietis Hugo Obermaier, prancūzas tėvas Henri Breuil ir neseniai Friburge miręs tėvas Wilhelm Schmidt. Jų gyvenimo darbo dėka atsiektas pažinimas skamba labai trumpai: ten, kur kadaise būta žmogaus, būta ir kultūros. Kad esama laukinių, be kultūros puszmonių, kurie nebuvo "daugiau beždžionėmis", bet taip pat dar nebuvo ir žmonėmis, paleontologiniu požiūriu panašus į tiesą. Bet toks tvirtinimas yra sauvališkas. Aišku, kiekvienas gali savaip apibūdinti, ką reiškia žmogaus kultūra, tačiau, ten, kur tiktai randami ankstybojo žmogaus pėdsakai, taip pat visada randami ir specifiniai žmogaus įrankių vartojimo ženklai (ugniavietės).

Mūsų supratimų pasikeitimai

Bet tai nėra vienintelis pasikeitimas, įvykęs pastarųjų 15 metų tarpe, mūsų supratime apie žmogaus išsivystymą. Taip pat ir neandertalietis, kaip spėjamas pirmykštis žmogus ir dabartinių europiečių protėvis turėjo pasitraukti iš scenos. Laikoma užtikrinta, kad neandertalietis atliko aklą, pasibaigusį šoninį išsivystymą ir kad jau prieš jo pasirodymą Europoje homo sapiens buvo atsiradęs. Be to, surasta milžinų karta, kurios reikšmė žmogaus išsivystymui dar ginčijama. Prof. Gerhard Heberer (Goettingen) laiko šiuos pirmykščius milžinus išmirusią šoninę linija, taigi nelaiko jų dabartinio žmogaus tiesioginiais protėviais. Pagaliau, žmogaus išsivystymo laikas daug anksčiau nustatomas, negu buvo manoma prieš 15 metų. Tokiu būdu terciaras pateko į tyrinėtojų, nagrinėjančių žmogaus išsivystymą, dėmesio centrą.

Tačiau, pagerbiant pereito šimtmečio didįjį kilmės teoretiką, vienas dalykas turi būti pasakytas: kilmės mokslo pagrindiniai bruožai, nepaisant kai kurių pataisų bendrame vaizde, išvedant žmogų iš gyvulių eilių, niekuo nepasikeitė. Jei nebūtų vartotas nelemtas "kilmės" žodis, greičiausiai nebūtų buvę jokio ginčo tarp mito ir mokslo dėl žmogaus išsivystymo ir taip pat niekuomet nebūtų buvę beždžionių bylos.

J. Str.

Maspetho
Lietuvių Piliečių Klubas
Adv. S. Bredes, pirm., J. Januškaitis, vicepirm., P. Šlapikas, ižd., P. Mikalauskas, sekr., A. Garnis, fin. sekr.
BARAS NARIAMS IR SVEČIAMS
Salė pramogoms
Reikalingi nauji bolininkai.
Varžytinės vyksta pirmadieniais, trečiadieniais ir ketvirtadieniais.
LIETUVIŲ PILIEČIŲ KLUBAS
P. LISAUSKAS, Vedėjas
69-61 Grand Ave., Maspeth, N. Y.
HA 9-9866

Misiūnų Degtinės Krautuvė
RAY'S LIQUOR STORE
JUOZAS IR IZABELĖ MISIŪNAI
Savininkai
Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.
Įvairiausios rūšies amerikoniški ir importuoti gėrimai.
103-55 Lefferts Blvd., Richmond Hill, N. Y
VIrginia 3-3544

TURIZMO IR APDRAUDOS BIURAS
Kelionės laivais ir lėktuvais, Įvairiausios apdraudos, Nuosavybių pirkimo ir pardavimo, Biznio knygų vedimo, Taksų (income tax) paruošimas, Pinigų persiuntimo ir skolinimo, Imigracijos ir pilietybės, Notarinių dokumentų tvirtinimo.
Vertimų ir įvairiausiais kitais reikalais.
KNYGYNAS—LAIKRAŠČIAI IR KNYGOS
Visais reikalais jums greitai ir maloniai patarnaus broliai
ALBINAS ir KAZYS TREČIOKAI
315 WALNUT ST. (kamp. Adam St.) NEWARK 5, N. J.
Telefonas MArket 2-4867

NORITE GEROS — MENIŠKOS
FOTOGRAFIJOS:
PORTRETO,
ŠEIMOS,
VAIKŲ,
įvairių progų nuotraukų?
Jums geromis sąlygomis padarys
VYT. MAŽELIS,
baigęs New York Institute of Photography,
422 MENAHAN STREET, BROOKLYN, N. Y.
skambinti tel. HY 7-4677

VISAME NEW YORKE NERASITE GRAŽESNIŲ IR PATOGESNIŲ SALIŲ, KAIP
GRAND PARADISE
Ką nerengtumėte — koncertą, vestuves, šokius, ar prakalbas — Grand Paradise gali tilpti nuo 25 iki 2000 dalyvių.
Reikalų Vedėjas
I. WEINSTEIN
320 GRAND ST. BROOKLYN 11, N.Y.
EVergreen 7-1123

Prilaikykime Pinigus Savųjų Tarpe!
REPUBLIC WINE & LIQUOR STORE
X. STRUMSKIS, savininkas
322 Union Avenue,
BROOKLYN 11, N. Y.
Tel. EVergreen 7-2089
Vienintelė lietuvių degtinės ir vyno krautuvė, gyvuojanti jau 17 metų.

HERBERT & BLOOMFIELD, Inc.
AUTOMOBILIAI — NAUJI

SUNKVEŽIMIAI (TROKAI) vartoti
FINANSUOJA BANKAS
Autorizuotas
FORD
TAISYMAS DALYS
Lietuvis JUOZAS E. ARBAČIAUSKAS,—Sav.
CHARLES H. BLOOMFIELD,—Sav.
110 Hempstead Turnpike, Franklin Square, L. I., N. Y.
Tel. HE 2-3800

NEW YORKO LIETUVIAI GYDYTOJAI

DR. F. M. BINTAKYS
16 Linden St.
Brooklyn, N. Y.
GLenmore 5-3012
VALANDOS:
Kasdien nuo 11 iki 1
ir nuo 6 iki 8.
Šeštadieniais nuo 11 iki 2.
Sekmadien. pagal susitarimą

DR. A. PETRIKA
(DANTŲ GYDYTOJAS)
221 So. 4th Street
Brooklyn, N. Y.
VALANDOS:
9 — 12 ryte
1 — 8 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. EVergreen 7-6868

DR. JANINA SNIEŠKA
(DANTŲ GYDYTOJA)
408 Jay Str. Room 306,
kamp. Fulton Str. (Brooklyne)
Ofiso tel. ULster 8-8789
Namų tel. TAylor 7-8231
VALANDOS:
1 — 7 val.
susitarus
Ketvirtadieniais visą dieną
ir šeštadieniais po pietų
uždarvta.

DR. BLADAS K. VENCIUS
(DANTŲ GYDYTOJAS)
499 Grand Street
Brooklyn, N. Y.
VALANDOS:
9 — 12 ryte
2 — 9 vakare
Penktadieniais uždaryta
Tel. Ofiso STagg 2-0706
Namų — Jamaica 6-3834

JOSEPH SAMOSTIE, M. D.
Buvęs Berluno universiteto klinikų prof. asistentas
Vyrų ir moterų aštrios ir chroniškos ligos.
RENTGENAS - ELEKTROTERPIA
Nuo 10 val. ryto iki 6 v. p.p. Čia pat moterų ligų gydytojas
Priėmimo val. antr., treč. ir penkt. nuo 10 v. r. iki 6:30 v. v.
220 EAST 12th ST., NEW YORK 3, N. Y.
(Tarp 2nd ir 3rd Ave.) Tel. AL 4-4437

JOHN DERUHA, M. D.
Odos niežėjimas ir išbėrimai. Tulžies ligos. Galvos skaudėjimas, nemigas, jausmų komplikacijos, jautrumas, širdies ir skilvio ligos.
Apžiūrėjimas ir kraujo tyrimas 3 dol. Priėmimo valandos 10-2 ir 4-9.
128 E. 86th ST., NEW YORK CITY
Virš Lexington Ave. požeminio traukinio stoties. Lengva privažiuoti iš visur. Atskiri laukimo kambariai vyrams ir moterims.

DULKIŲ SIURBLYS
namų švarai palaikyti būtinas.
Žinomus "ELECTROLUX" s.urblius (vacuum cleaner) ir vaškavimo mašinėles jums namuose parodys fabriko atstovas
Julius T. Jacyna.
Rašykite: 328 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.
Tel. MU 4-3171, namų EV 7-0463.
Kainos nuo 25 dol.
Taip pat parduoda "FLAVORSEAL" firmos Stainless Steel puodus virti be vandens.

M. and Z AUTO COLLISSION WORKS
I. MALDUTIS ir Z. ZALIAUSKAS
Lietuvių specialistų auto taisymo dirbtuvė
937 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.
(Tarp Morgan ir Bushwick Ave.)
Tel. EV 8 9794
Namų telefonai: HY 7-3247 ir GL 6-8659

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

STEPHEN AROMISKIS
(ARMAKAUSKAS)
423 Metropolitan Ave., Brooklyn, N. Y.
Tel. EVergreen 7-4335 Koplyčia Laidotuvėms

MATHEW P. BALLAS FUNERAL HOME
MATHEW P. BALLAS, Direktorius
ALB. BALTRŪNAS-BALTON, Reikalų Vedėjas
660 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.
Tel. STagg 2-5043 NOTARY PUBLIC

JUOZAS GARŠVA
231 Bedford Avenue. Brooklyn, N. Y.
KOPLYČIA LAIDOTUVĖMS
Telefonas, EVergreen 8-9770

SHALINS FUNERAL HOME
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
F. W. SHALINS, Jr. J. B. SHALINS
84-02 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.
Tel. VIrginia 7-4499 Koplyčia Laidotuvėms

AUGUST P. GUSTAS, Inc.
AUGUST P. GUSTAS, Prezidentas
354 MARCY AVENUE BROOKLYN, N. Y.
(KOPLYČIOS SUTEIKIAMOS IR KITUR)
EVergreen 7-4774

PATRICK FUNERAL HOME
635 NORTH WOOD AVENUE, LINDEN, NEW JERSEY
Telephone LInden 2-4119

ROGERS FUNERAL HOME
P. RADZEVIČIUS, Direktorius
Telefonas, STagg 2-4409
410 METROPOLITAN AVE., BROOKLYN 11, N. Y.

Eastate of A. J. VALANTIEJUS
V. R. VALANTIEJUS, Mgr.
GENERAL INSURANCE AGENT
54-41 — 72nd Street, Maspeth, L. I., N. Y.
NOTARY PUBLIC. Tel. NEwton 9-4464

Visi šie laidotuvių direktoriai išnuomoja automobilius įvairiems reikalams

LIETUVIAI ADVOKATAI

ST. BREDIS, JR.
37 Sheridan Avenue,
Brooklyn 8, N. Y.
AP 7-7083

KĘSTUTIS W. MICHELSON
111-15 JAMAICA AVENUE
RICHMOND HILL 18, N. Y.
VIrginia 7-4111

CLEMENT A. VOKET
(Vokietaitis)
41-40 74th Street,
JACKSON HEIGHTS 73, N
NEwton 9-6620

ALFRED J. WENTZ
225 S. 4th Street,
BROOKLYN, N. Y.
EVergreen 7-8067

GERIAUSIS
INSURANCE
IR
REAL ESTATE
Patarnavimas pas
ORMAN & MICHELSON
111-15 JAMAICA AVE.
Richmond Hill 18, N. Y.
Telefonai:
Virginia 9-0642 ir
Virginia 7-4111

POLAKAS GARANTUOJA, kad galima mokėti brangiau, bet negalima suruošti geresnių laidotuvių

$250 ąžuolinis karstas
Laidotuvių kaina nėra problema, nes mes turime didelį pasirinkimą karstų.
Audeklu dengtas nuo -95
Ąžuolinis nuo $250
Mahagoni med. nuo $495
Metaliniai nuo $385
Nemokamai koplyčia
Antanas Polakas
LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA
151 METROPOLITAN AVE.,
Brooklyn, N. Y.
Telefonas EVergreen 7-8479

RUBBER STAMPS
ENGRAVING
CONCORD STAMP
79 Warren St. New York, N.
Tel. BEekman 3-6828

KARYS, kuris prieš 35 metus buvo pradėtas leisti Kaune Lietuvos kariams, dabar vėl pasirodo Jungtinėse Amerikos Valstybėse.
Tai pasaulio lietuvių buv. karių patriotinis žurnalas.
Metams 5 dol. Rašykite:
KARYS
680 Bushwick Ave.,
Brooklyn 21, N. Y.

A. Andriuškevičius
Laikrodininkas ir Juvelyras
Didelis brangenybių pasirinkimas.
485 Grand St.,
Brooklyn 11, N. Y.
EVergreen 4-2318

LITHUANIAN AMERICAN AUTO SCHOOL
Užsirašykite į auto mechanikų ir šoferių mokyklą
GR. 7-8951

Padėsime jums egzaminuose išrūpinti vairuotojų leidimą. Mūsų mokiniai išmokę gauna diplomus. Padedame gauti darbą. Pamokos dienomis, vakarais ir sekmadieniais. Instruktoriai patyrę savo srities žinovai. Mokykla veikia nuo 1916 m.
L. TIKNEVIČIUS, Direktorius
Metropolitan Auto School
155 2nd AVENUE
Tarp 9-10 gatvių, New York City

Aštuonioliktajam šimmtečiui prisiminti.

AMERIKOS ISTORIJA

(Atkelta iš 5 psl.)

stybių Kongreso padėtis buvo skirtinga nuo Anglijos parlamento, kurio nevaržė jokia konstitucija ir kuris turėjo visas teises, įskaitant teisę keisti valdžios formą. Amerikos konstitucija, priešingai, tegalėjo būti pakeista tik dviem trečdaliams Kongreso narių pritariant ir trims ketvirtadaliams valstybių jų legislatūrose nubalsavus.

Konstitucija buvo paskelbta tautos vardu "We the people..."

Paskutinė scena buvo jaudinanti ir kartu paprasta. Vienas sekretorių perskaitė galutinį Konstitucijos tekstą. Vėliau atsistojo Franklinas, bet kadangi jo balsas buvo silpnas, jo kalbą skaitė Wilsonas.

Franklinas savo kalboje pastebėjo, kad ši konstitucija nėsanti geriausia, bet arčiausiai geriausios... Bet ji dar nebuvo priimta. Reikėjo patiekti kongresui, kad vėliau kiekviena valstybė ją priimtų. Atsirado opozicija. Tauta skilo į federalistus ir antifederalistus. Antifederalistai tvirtino, kad turtingieji, mokslininkai ir advokatai susitarę šią konstituciją įgrūsti neraštingiesiems.

Pennsylvanijos piliečiai buvo už konstitucijos priėmimą. Washingtonui pavyko palenkti Virginiją, Hamiltonui New Yorką. Šiaurės Carolina ir Rhode Island buvo paskutinės valstybės, kurios priėmė konstituciją.

Jeffersonas iš Prancūzijos rašė, kad konstitucija nebus tobula, kol ji nebus papildyta žmogaus teisių deklaracija. Jis buvo teisus: žmonės turėjo būti apsaugoti nuo partijų aistros. Konstitucijoje turėjo būti sužymėtos visos piliečių teisės.

Seka: **"Kaip atsirado partijos".**

ALLIANCE CRYSTAL COCKTAIL BAR
Kazys ir Alvina Buividai
Vienas iš gražiausių kabaretų mieste. Geriausios rūšies maistas, įvairiausi gėrimai.
DU ORKESTRAI, "FLOOR SHOW" IR ŠOKIAI
Vakarais muzika prie baro.
80 ST. MARKS PLACE, NEW YORK, N. Y.
(8th St. ir 1st Avenue) GRamercy 7-9765

CASINO TEATRAS
210 East 86th St., N.Y.C. Tel.: RE 4-0257, BU 8-0561.
NUO RUGSĖJO 3 D. IKI RUGSĖJO 9 D.
PIRMAS FILMO RODYMAS AMERIKOJE
Hochzeit im Heu
Inge Egger — Oskar Sima — Dagny Servaes
Der Geiger
Olga Tschechowa — Elfriede Datzig

ŽINOK, PAS KĄ PERKI
Visada didelis vartotų automobilių pasirinkimas.
Gerame stovyje automobiliai nuo $75.— iki $675.—
TAIP PAT NAUJI:
De Soto ir Plymouth
PETER MOTORS
60-15 Woodhaven Blvd.
Netoli Queens Blvd. IND Sub. Woodhaven Stotis
Tel. TW 8-6721

Tel. VIrginia 9-3112
FLOWERS-BY-WIRE Rogers Telegraph Delivery
PARK FLORIST
Matthew Mažeika
Gėlės pristatomos į bet kurią pasaulio vietą.
8015 JAMAICA AVE., WOODHAVEN 21, N. Y.
(Skersai nuo Haven teatro)

MĖSOS URMO PARDAVIMAS
ALBRECHT & KOELBER
197 NORTH 6th ST. BROOKLYN 11, N. Y.
EVergreen 8-6322

JOE & RUDY'S BAR and GRILL
NAMŲ GAMYBOS MAISTAS
MŪSŲ SPECIALYBĖ
150 N. 4th St., Brooklyn 11, N. Y. (Bedford Ave. kampas)
EVergreen 4-8325

TREMTINIO DIENORAŠTIS

(Atkelta iš 5 psl.)

Nieko nesuprasdama Silvija, pamačiusi kūkčiojančią mamytę ir visus nusiminusius, taip pat patempė lūpelę.

— Neverk, mamyte! Jei tu nesustosi aš, irgi verksiu! Aš tau dovanosiu visus saldainiukus, o kitąmet važiuosime pas babūnę...

Nors ir prieš savo norą, bet po tokių "rimtų" ramintmu buvome priversti nusišypsoti. Pralinksmėjo ir Silvija. Prigludė ją Kristina prie ašaroto skruosto ir tarė:

— Mažyte, tu dar nieko nesupranti! Mus išvijo iš namų pikti žmonės, komunistai. Ten liko tavo babūnėlė ir mažieji mano broliukai bei sesutės. Iki tie blogieji žmonės ten bus, visus šaudys, mes grįžti į namus negalėsime. Turėsime čia ar kur kitur pasilikti, laukdami tos laimingos valandos.

— O kai kareiviai nebešaudys, ar tada galėsime grįžti?

— Taip, mažyte, kai kareiviai nebešaudys ir komunistai pasitrauks iš mūsų žemės, tikrai grįšime!

1944 m. Kalėdos.

Šalčiai atslūgo, o kartu su jais ir mano žandas. Mažiau beskauda tie nelemtieji dantys. Paėmiau į rankas mielą dienoraštį, kad ką nors jame pažymėčiau ir perverščiau praeiti bei jo prirašytus lapus. O kiek, aš rodos, turėčiau dabar jam pasakyti, kiek išlieti skausmo ir kančios. Rašyčiau dieną, savaitę, net metus ir vis negalėčiau išlieti tos begalinės skriaudų ir paniekinimų jūros. Norėčiau pasidalinti su bebalsiais lapais skurdžiu tremtinio gyvenimu, pasiskųsti tėvynės ir artimųjų pasiilgimu, likusių ten, už spygliuotų vielų, už storų kalėjimo sienų, aukštų Uralo kalnų ir Sibiro sniegynų. Atskirti mes šimtais ir tūkstančiais kilometrų, atskirti nuo Nemuno, nuo praeitim kvėpuojančių piliakalnių ir prabočių kapų.

Dienoraštis tylus ir kantrus, kaip sfinksas. Aš net nežinau ar jis guodžia ramindamas, greitą tremties vargų galą žadėdamas, ar juokiasi ir šaiposi iš sutrempto gyvenimo, iš mūsų kančių ir vargų patirties. O gal jis dar žiauresnį likimą lemia, dar gilesnėm raukšlėm mums veidus išvagoti žada?

Gruodis, 27—28.

Nieko pažymėtino, jei neminėti vokiečių ofensyvos vakaruose. Sakoma, tai paskutinis pasispardymas... Vengrijoje bolševikai be atlydos stumia vokiečius atgal, o šiom dienom jau ima Budapeštą. Kovos tebevyksta ir apsuptoje Kuržemėje.

... 31 d.

Vakar mama grįžo iš ligoninės. Siaučia pūga. Vėjas švilpia palėpėmis, nešioja sniegą, vaiko jį po laukus, kol pagaliau, atsidūręs pamišky, vienas sau nušvilpia viršum jo. Šaltis margina langus, žnaibo ausis ir kiekvieną verčia judėti, skubėti savo likimo kely arba slėptis užuvėjoje ir šiltoje pastogėje. Prasidėjo žiema.

Baigiame senuosius metus. Juose patyrėme vien blogio ir kančios, vargingo tremtinio ašarų ir skriaudų. Bet svarbiausia — gyvybę išsaugojome! Išnešėme ją, lyg šventos ugnies kibirkštėlę, tartum žvakę nuo Kristaus grabo, kad atėjus laikui vėl ją galėtumėm grąžinti į tą patį tėviškės židinį.

Sausio 2—4.

Buvo grįžęs nuo Mozūrų Užupio Viktas. Perrišinėjas žaizdas, gydąs sergančius apkasų kasėjus ir kartu su jais slepiasis nuo puolančių bolševikų naikintuvų ugnies, klausąsis pirmųjų fronto linijų netilstančio triukšmo. Porą dienų paviešėjo ir vėl išvyko, žadėdamas grįžti.

Apsirgo Kristina. Man dar vis skauda dantys. Tėvukas nebegavo maisto kortelių.

— Kur dirba, ten privalo ir maitintis! — pareiškė senūnas, duodamas likusias maisto korteles.

5—6.

Buvau mieste pas gydytoją. Žinoma, ne savo ligom, bet kaip vertėjas kartu su mama ir Kristina. Būti vertėju pas gydytoją tikrai nepavydėtina pareiga! Ir dar moterims... Žinok tu, žmogau, kaip čia jam paaiškinti tą ar kitą negalavimą bei skausmą, nesuprantant nei gydytojui, nei pacientui jokio tarpusavio žodžio. Tenka kartu su gydytoju žiūrėti, kartu teirautis ir kartoti vieno ir antro klausimus bei atsakymus. "Pakelk ranką!.. Nuleisk. Pasuk galvą. Kvėpuok. Sustok..." Vienu žodžiu, reikia būti kažkokiu manadžeriu, treneriu ir kartu privalai (nors ir prieš savo norą!) nusimanyti medicinoje. Priešingai, susimaišysi neįprastoje terminologijoje ir iš apendicito padarysi pleuritą, iš žarnų uždegimo — smegenų uždegimą, ar pan. Kristinai pripažino reumatizmą (bent aš taip supratau!), o mamai, kuri dar nepasveiko iš po ligoninės ir vieton ten išrasto kraujo indų sukalkėjimo, čia pripažino anemiją... Dabar kasdien teksią valgyti kepenis arba duotis badomai injekcijomis. Pirmąjį būdą aš tuoj pat pripažinau tinkamiausią ir praktiškiausią, nutariau pasižymėti dienoraštyje:

— Nenorint susirgti mažakraujyste, vartok kepenis, kepeninę dešrą ir visokiausią mėsą, kuri yra netoli kepenų...

(Bus daugiau)

Nuotaka Paryžiuje.

MUMS RAŠO

Gerbiamas Redaktoriau:

Aš vis dar negaliu pamiršti to diktatoriško Kunigų Vienybės puolimo, nukreipto prieš Vienybę. Aš buvau pasiplėtinęs tokiu brutalumu. Tie mūsų kunigėliai labai panašūs į komunistus, taip pat mindžiojančius spaudos laisvę. Jie, matyt, žmones tebelaiko asilais. Taip elgiasi Maskvos politrukai: skelbia laisvę, bet kuria vergiją. Kunigai skelbia dangų, bet kuria pragarą...

Linkiu Vienybei ištvermės ir pasisekimo.

Su gilia pagarba,
Juoas Siminkevis

Gerbiamieji:

Atsiprašau, kad laiku neatsiunčiau prenumeratos. Buvau susirgęs. Ir nedyvai. Juk esu vienmetis su Vienybe. Bet, nežiūrint protestų, aš Vienybę ir toliau skaitysiu. Vienybėje mūsų tautos jėga.

Sveikinu, linkėdamas geriausios sėkmės.

K. Šilinis
Rochester, N. Y.

New Yorkas ir Apylinkė

Pas mus

Jurgis Gudelis užrašė Vienybę savo sūnui Drąsučiui, tarnaujančiam armijoje ir šiuo metu esančiam Floridoje.

R. Kašuba, Great Necko vienybiečių Juozo ir Onos Kašubų sūnus, baigęs studijas Illinois universitete, gavo **inžinieriaus,** o ne mechaniko diplomą, kaip klaidingai buvo pažymėta praeitame Vienybės numeryje.

Pr. Lapienė praneša, kad rugsėjo 11 d. (šeštadienį) jos vasarvietėje, Stony Brook, L.I., įvyksta menininkų pobuvis. Vaišės 2 val. po pietų.

W. F. Laukaitis su žmona, Sidzikauskai, Trečiokai, Deveniai, Vaišvilai, Budriai, Kulbokienė, Grigaitytė ir kiti paskutines vasaros dienas praleido SLA vasarnamyje, Atlantic City, N. J.

Vincė Jonuškaitė ruošia solistus Operetės choro statomai operetei "Čigonai". Ši operetė statoma ryšium su choro 40 metų sukakties minėjimu.

J. Baltaitis, žinomas vietos biznierius, praeitą šeštadienį savo klijentams buvo suruošęs gražią išvyką į Palm Gardens, L. I. Dalyvių, atvykusių dviem autobusais ir savo automobiliais, buvo apie 100.

●

Išlaikė kvotimus, pertvarkė bizni

Augustas P. Gustas, Brooklyne gimęs, bet lietuviškai gražiai kalbąs jaunuolis, jau keletas metų yra laidotuvių įstaigos, Marcy Funeral Home, savininkas. Tvarkydamas šią įstaigą, Gustas ėjo balzamavimo ir laidojimo mokslą, kurį jis neseniai baigė, gaudamas aukščiausius pažymius. Pažymėtina, kad iš 86 laikiusių kvotimus, visoje New Yorko valstybėje gavo teisę praktikuoti tik 20 asmenų. Iš šio skaičiaus, New Yorko mieste tebuvo penki, kurių tarpe ir kalbamas mūsų tautietis.

Baigęs mokslą, Gustas pertvarkė ir savo įstaigą. Be turimų patalpų, 354 Marcy Ave., jis įrengė ir antrą koplyčią, esančią prieš pat katalikų bažnyčią, 278 Marcy Ave. Čia laikomi ir grabai. Be to, žymiai pertvarkytos pirmosios patalpos, kur įvesta vėsinimo sistema ir t.t. Dabar Gusto laidojimo įstaiga oficialiai vadinama "August P. Gustas, Inc.", vietoj buvusios "Marcy Funeral Home".

Kad A. P. Gustas gražiai kalba lietuviškai, tai iš dalies ir jo motinos nuopelnas. Būdama sąmoninga lietuvė, Pranė Gustienė - Višniauskienė, savo sūnų irgi stengėsi auklėti lietuviškoje dvasioje. Gustas yra vedęs labai simpatingą albanę ir su ja augina dvi gražias dukteris, bet močiutė su jomis kalba taip pat lietuviškai...

Šia proga reikia pažymėti, kad Augustas P. Gustas turi visas reikalingas gero biznieriaus ypatybes. Nenuostabu, kad, palyginti į trumpą laiką, šis malonaus būdo lietuvis jau "atsistojo ant kojų". Sėkmės jam ir ateityje. **V.R.**

OPERETĖS CHORAS PRADEDA DARBĄ

Po vasaros atostogų Operetės Choras vėl pradeda savo darbą.

Operetės choras jau turi parucšęs rudens ir žiemos sezonams darbo planą, kartu yra pasiryžęs vengti praeities klaidų.

Didžiausias praeities trūkumų kaltininkas buvo: a) dažnas dainininkų kaitailiojimasis, b) nereguliarus choro pamokų lankymas, c) choro dalyvių įsipareigojimas kitose organizacijose, d) chorvedžių mainymas ir t.t.

Aplamai tenka konstatuoti, kad daugelio lietuvių širdyse per silpna tėvynės meilė, per mažas dainos vertinimas. Šis reiškinys liudija, kad mes grįštame prie žemosios kultūros laipsnio žmonių. Kurdai, turkestaniečiai dainų neturi ir savo jausmus išreiškia gana primityviai. Daina yra sielos veidrodis, tautos kultūros rodiklis. Vienas kinų mokslininkas yra pasakęs: "Nori pažinti tautą, pasiklausyk jos dainų".

Atsidūrę šioje šalyje, susirgome dolerio liga. Daugelis lietuvių vakarus praleidžia prie televizijos, žiūrėdamas į ristikus, kaip jie viens kitam sprandus suka, bet numoja ranka į lietuvišką dainą, ar kitus tautinius reikalus.

Kintant socialinėms ir ekonominėms sąlygoms, kinta ir lietuvių papročiai, nyksta lietuviškas būdas. Normalus keitimasis trunka šimtmečius, bet čia, kelių metų bėgyje patys skubame suvirti Amerikos katile. Tai rodo ir tragiškojo birželio minėjimas New Yorke: daug mažesnės už mus tautos, latviai, estai, pripildė Town Hall ir jų didžiuliai chorai traukė savo dainas. Lietuviai čia buvo silpniausi, mažiausiai jų dalyvavo. Atrodė, kad lietuvių trėmimo į Sibirą minėjimas yra nublukęs, nebereikšmingas... Panašiai yra ir su visais kitais mūsų reikalais.

Laikas rimtai pagalvoti, kas atsitiks su mumis, jei mes neatsikvošėsime.

Dažnai ir mūsų spauda bei jos korespondentai mėgsta kultūrininkus be reikalo "tarkuoti". Tai retina ir chorų dalyvių eiles.

Operetės chorui, be to, dar tenka ir su nedraugiška vietos aplinka kovoti. Girdi, jis kenkiąs bažnytiniams chorams... Per savo 40 metų egzistenciją jis niekam nepakenkė ir nepakenks. Tai tik kelių asmenų trumparegiška nuomonė. Brooklyne galėtų dar daug įvairių meno vienetų gyvuoti ir tuo būdu daugiau jaunimo išgelbėtų nuo nutautėjimo. Operetės choras yra nepriklausomas ir dirba grynai muzikos, dainos darbą. Jo nariai aukoja savo poilsio valandas dainai, kuri lietuvį lydi visą gyvenimą. Jie dainuoja tas dainas, kurių garsai perkelia mus į tėviškės lankas.

Šiomis trumpomis mintimis norime viešai atskleisti sunkią choro gyvavimo dalią ir kartu uždegti jaunuolių krūtines nauju entuziazmu, pasiryžimu toliau tęsti tautinį darbą.

Operetės choro darbas prasideda rugsėjo 3 d. 8 val. vak. Piliečių Klube, 280 Union Ave., Brooklyne.

Nuoširdžiai kviečiami choro nariai ir dainos mėgėjai dalyvauti. Dabar pats geriausias laikas rašytis į chorą.

J. Stankūnas,
choro vedėjas
M. Sutkevičius,
choro pirmininkas

Remkime BALFo vajų New Yorke

Kiekvienas iš buvusių tremtinių, gyvenusių karo nuvargintoje Europoje, prisimena tas sunkias dienas, kada UNRRA ir IRO globoj teko pusbadžiu gyventi. Prisimename, kaip buvo malonu tais laikais gauti siuntinius, su maistu, rūbais, rūbais, iš Amerikoje gyvenančių giminių, gerų pažįstamų arba iš BALFo. Tas palengvindavo skurdų gyvenimą stovyklose. Daugumos tremtinių sunkios dienos baigėsi, kada jie atvyko į Ameriką arba į kitus užjūrių kraštus.

Bet Vakarų Europoje yra likę dar apie dešimt tūkstančių mūsų tautiečių. Ten jų gyvenimas sunkus, nes daugelis jų nepajėgia užsidirbti pragyvenimo. Jiems nebuvo leista išvykti į kitus kraštus, nes daugelis jų yra seno amžiaus, daugiavaikės šeimos, kur trūksta darbingų narių, įvairūs paliegėliai, sergą džiova ir kitom chroniškom ligom. Dabar tie nelaimingi tremtiniai primesti vokiečių valdžios globai, kuri turi milijonus savo pabėgėlių ir mūsų tremtiniai tegauna menkus likučius. Jų svarbiausias rūpestis — kasdieninė duona, rūbai, pastogė, gydymas, vargo mokyklos jų vaikams, neaiškus ir beviltiškas rytojus. Jie negali kaip daugelis mūsų galvoti apie prasigyvenimą. Jie džiaugiasi, galėdami apsigint nuo bado ir šalčio.

Todėl aukokime mūsų vargo broliams ir dalyvaukime Balfo rinkliavoje. Visi geros valios ir širdies lietuviai, prisidėkime prie gražaus Balfo vykdomo šalpos darbo.

Dr. V. Tercijonas

Brooklynietė Stella Budzejko-Kastava, demokratų kandidatė į valstybės legislatūrą.

Peter Ustinov, žymus britų aktorius, kuris šiuo metu New Yorko Roxy teatre einančiame filme "The Egyptian" vaidina Kaptah rolę. "The Egyptian" filmas yra susuktas pagal suomių rašytojo Mika Waltari novelę, kuri šiandien yra išversta į daugelį pasaulio kalbų.

●

Giedrė Zauniūtė grįžo iš Texas, Arkansas, Colorado ir kitų vakarinių valstybių, kur ji išbuvo apie pusantro mėnesio.

●

P. Kiaulėnas, žinomas dailininkas, kuris praeitą savaitę buvo sunkiai susirgęs, šiomis dienomis grįžo iš ligoninės.

LONG ISLANDO LIETUVIŲ ŽINIOS

TRAGEDIJA TRUKŲ ŠEIMOJE

Albinas Trukas (Amerikoje gimęs, apie 35 metų amž.) ir Birutė Morkūnaitė (naujakurė, tremtyje baigusi architektūrcs mokslą) susituokė prieš penketą metų. Trukai labai laimingai ir pavyzdingai gyveno, į trumpą laiką spėjo įsigyti namus Babylon, L. I., puikius baldus ir mašiną. Vienas kitą išmokė kalbų: Albinas puikiai kalba lietuviškai, o Birutė vartojo anglų kalbą ir rašybą. Abu buvo linksmi ir laimingi, išskyrus tai, kad Birutė savo draugėms šnibždėdavo, jog jai dabar trūksta tik motinystės. Netrukus ir tas Birutės troškimas buvo patenkintas. Bet... nelaimė! Besiartinant motinystės dienai, gydytojas nusprendė, kad kūdikiui į šį pasaulį atgabenti, reikalinga operacija. Rugpjūčio 16 d. gimsta Trukams gražus sūnelis ir jau į ketvirtą dieną motina pradeda jaustis normaliai. Tai buvo neaprašomas džiaugsmas Trukams. Bet, deja, tas džiaugsmas neilgai tęsėsi. Šeštą dieną po kūdikio gimimo, motina staiga pajuto didžiausius skausmus ir mirė.

Birutė Morkūnaitė - Trukienė gimė 1921 m. rugsėjo 23 d. Mirė rugpjūčio 21 d. Palaidota rugpjūčio 24 d. St. Joseph's kapinėse, Babylon, L. I.

SVEČIAI IŠ TOLIAU

Ilgoką laiką gyvenę Brooklyne ir daugeliui lietuvių pažįstami Spurgai apie 1920 metus persikėlė į Long Island, o 1948 metais nusprendė apleisti šiaurę ir apsigyventi Floridoje. Įsikūrė Cocoa miestelyje ir ten įsigijo 13 akrų apelsinų sodą Indian upės krante. Spurgai prisikalbino ten ir Jurgį Jokubaitį apsigyventi, o vėliau, pereitą žiemą, jiems pavyko ir A. M. Augūnus ten atsikviesti.

Šiais metais Spurgai sumanė dar kartą aplankyti savo draugus ir pažįstamus Long Islande. Jie aplankė Šlekius, Augūnus, Treigius, Janušus, Garšvus ir daugelį kitų. Rugsėjo pradžioje jie grįžta į Floridą. Buvo malonu dar kartą susitikti su Spurgais. Jie yra ilgamečiai Vienybės ir kitų laikraščių skaitytojai. Laimingos kelionės jiems į Floridą.

Kitas asmuo Andrius Vereckas, apleido Brooklyną 1923 metais ir apsigyveno Detroit, Mich. Ten Andrius vedė ir ilgus metus bizniavo. Pereitą žiemą jiedu su žmona išvyko į Kaliforniją ir ten, Fontana miestelyje, nusipirko namus ir krautuvę. Visa tai išnuomavę, jie sumanė dar kartą aplankyti savo draugus ir pažįstamus. Buvo apsistoję pas ponią Bekerienę (buvusi Vienybės bendrovės šėrininkė) Bohemia, L. I. Vereckas aplankė Augūnus, Šlekius ir kitus. Rugpjūčio 24 d. jie išvyko į Detroitą, o iš ten rugsėjo pabaigoje grįžta atgal į Fontana, Cal.

Andrius Vereckas yra tas asmuo, kuris 1920 m. iškeliavo į Lietuvą. Išsivežęs keleto Brooklyno biznierių įgaliojimus, jis ten suorganizavo garsiąją Drobės bendrovę. Tai buvo vienintelė amerikiečių bendrovė, kuri darė garbės Lietuvai ir brooklyniečiams biznieriams šėrininkams, bet daugiausia įkūrėjui Andriui Vereckui.

Pas Augūnus viešėjo jų artimas draugas L. G. Kazūnas iš Hartford, Conn. Kazūnas irgi buvęs brooklynietis, vėliau apsigyvenęs Hartforde, kur jis žymus veikėjas. Kalbant su Kazūnu, buvo malonu prisiminti senų laikų veikimą visuomenės naudai.

A. M. Augūnas

LITERATŪROS METRAŠTIS GABIJA

Knygų leidykla Gabija spaudos grąžinimo penkiasdešimtmečiui ir tremties dešimtmedžia literatūros metraštį. Tai čiui atžymėti šį rudenį išleibus stambiausias mūsų spaudos iškovojimo 50 metų sukakties leidinys, kuriame su savo naujausia kūryba dalyvauja kelios dešimtys lietuvių rašytojų.

Knyga bus stambios apimties, skoningai dail. Prano Lapės papuošta. Metraštį redaguoja rašytojai Jonas Aistis ir Stepas Zobarskas.

Tokios knygos išleidimas, kai Tėvynėje gyvas ir laisvas lietuviškas žodis yra užgintas, šiandien kaip tik yra prasmingas. Šis metraštis — lietuvių rašytojų garbės knyga — bus kovojančio ir nepasiduodančio lietuvio atsparos dokumentas, kuris sutvirtins lietuvį tikėjime ir viltyje.

Leidykla, pasiėmusi šį didelį ir atsakingą darbą, tikisi visų — lietuvišką žodį ir raštą mylinčių — talkos. Leidykla neprašo aukų, — ji tiki, kad laisvame pasaulyje dar yra tiek lietuvių, kurie patys pajėgs savo jėgomis parodyti tokį dokumentą, kuris vaizdžiau už viską kalbės apie mažos tautos teisę turėti savo kalbą, raštą, laisvę ir tikėjimą.

Leidykla kviečia užsiprenumeruoti iš anksto literatūros metraštį. Jūsų prenumerata padės leidyklai atlikti sunkų didžiulio veikalo išleidimo darbą.

Knyga bus didelio formato, apie 500 psl., įrišta drobėn. Iš spaudos išeis šį rudenį. Knygos rinkos kaina bus 6 dol. Prenumeruojant iš anksto — tik 5 dol. Visų prenumeratorių — knygos išleidimo talkininkų — pavardės bus paskelbtos knygoje. Prenumeratoriams bus duodami pakvitavimai, o knyga, kai tik išeis iš spaudos, bus atsiųsta paštu. Prenumerata priimama iki š.m. spalio 15 dienos.

Brooklynietis Chester Straub, demokratų partijos kandidatas į valstybės legistlatūrą.

SUAUGUSIŲJŲ MOKYKLAI 80 METŲ

Manoma, kad ir šią vasarą nemažiau kaip 50,000 įvairaus kilimo ir amžiaus amerikiečių aplankė 80 metų senumo švietimo ir kultūros įstaigą vakariniame New Yorko valstybės ežero krante. Ežeras vadinasi Chautauqua (indėniškai), o nuo to ir ši švietimo įstaiga. Vyresnės kartos piliečiai žino, kokią reikšmę turėjo ir turi ši mokykla suaugusių lavinimui.

Theodoras Rooseveltas vadino ją "the most American thing in America".

1874 metais du kultūrininkai, susirūpinę religijos švietimu, čia įkūrė mokyklą sekmadienio mokyklų mokytojams ruošti. Pirmieji kursai tęsdavosi dvi savaites, o lankytojai gyveno palapinėse. Vadinosi jie "The Sunday School Normal Assembly", bet vėliau sutrumpinta buvo į "Chautauqua Assembly". Steigėjai, trokšdami laimėti, kad "everybody would know all anybody knows", dėstymo laiką nuolat ilgino, platino ir turtino. Buvo pastatyti mokyklos rūmai. Galiausiai buvo įsteigtas korespondencinis kursas tiems, kurie baigę mokyklą norėjo tobulintis.

Chautauqua reikšmė ir garsas skatino steigti daugiau panašių mokyklų Amerikoje. Šio šimtmečio pradžioje tokių mokyklų buvo šimtai. Įsisteigė net keliaujančios "Chautauqua" tipo mokyklos. Jos, nors nepriklausydamos The New York State Assembly, naudojo pastarosios vardą.

Iki 1925 metų jau daug tokių keliaujančių mokyklų, įrengtų geležinkelio vagonuose keliavo iš miestelio į miestelį, pasiekdamos tolimiausius Amerikos užkampius, teikdamos kultūringą programą. Tais laikais nebuvo nei radijo, nei televizijos ir kaimo žmonės Amerikoje negalėjo kultūrėti, kaip šiandien. Tokios "Chautauqua" tipo mokyklos buvo jiems tikras džiaugsmas.

Po 1920 metų filmų teatrai pradėjo steigtis provincijos miestelėse. Atsirado vis daugiau radijo aparatų. Kraštas turtėjo ir vis daugiau žmonių pajėgė pirktis automobilius ir lengvai galėjo lankyti atokesnes vietoves. "Chautauqua" mokyklos pradėjo nykti iki galiausiai visai išnyko.

Tačiau "The New York State Assembly" pasiliko, persireformavo ir prisitaikė naujiesiems laikams. Kursų lygis nepaprastai pakilo, parenkant dėstytojais žinomus mokslininkus ir mokytojus, kurie supažindino klausytojus su paskutiniaisiais mokslo laimėjimais. Jos vardas galiausiai buvo pakeistas į Chautauqua Institution.

Chautauqua Institutas, kaip patiria kiekvienas apsilankęs, yra vasaros mokyklos, vasarvietės ir kultūrinio centro kombinacija. Institutas šiandien užima 350 akrų plotą, turi didžiulius viešbučio rūmus ir visą eilę mažesnių medinių kabinų ir apie 84 mokyklos pastatus, kur vyksta paskaitos, koncertai ir vaidinimai. Kiekviena religija turi savo atskirus pastatus. Chautauqua lankytojai ne tik pasilsi, bet ir praplečia savo žinojimo akiratį.

C.C.

IŠNUOMOJAMI du butai po keturis kambarius, karštas vanduo, maudynė ir kiti patogumai. Kreiptis tarp 4 ir 6 valandos vakarais, šeštadienį ir sekmadienį — visą dieną. Apt. 12, 75 Johnson Ave., Brooklyne.

PATYRĘS mėsininkas (bučeris) ieško pastovaus darbo bučernėje. Rašyti šiuo adresu: 412 Bedford Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Namai pardavimui

NAMŲ SAVININKAMS: Turime šimtus nuomininkų, kuriems greitai reikia buto Brooklyne arba Queens County. Mes galime jūsų butą išnuomoti tokiam nuomininkui, kuris jums patinka. Butas gali būti su arba be centralinio šildymo. Patys nuomininkai išdekoruos visą butą. Už visą šį patarnavimą savininkui nieko nereikia mokėti. Jeigu turite arba netrukus turėsite tuščią butą, tuojau skambinkite mums telefonu: **VIrginia 9-842.**

APDRAUDA - INSURANCE

Mūsų apdraudos ekspertai tinkamai sutvarko ir parūpina visokią apdraudą namams, biznams, automobiliams, baldams ir Life insurance. Bet kurios apdraudos reikalu, prašome kreiptis mūsų įstaigon.

ORMAN & MICHELSON
111-15 Jamaica Avenue
Richmond Hill, N. Y.
VIrginia 9-0842
arba VIrginia 7-411
Valandos: Kasdien iki 8 val.

IŠNUOMOJAMAS didelis šviesus kambarys su baldais, gražioje rezidencinėje miesto dalyje, tik vienas blokas nuo El. stoties. Kreiptis: VIrginia 3-8036.

A GREAT TEAM TO BEAT THE MACHINE

14th A. D. DEMOCRATIC PARTY

For MEMBERS of STATE COMMITTEE

Joseph J.
ORLANDO

Stella Budzeyko
KASTAVA

For MEMBER of ASSEMBLY

Chester
STRAUB

VOTE ON PRIMARY DAY, SEPTEMBER 14th – from 3 to 10 P. M.